

Editorial

Richard Ďurana

Leto prišlo bez ohlása. Po týždňoch daždivého počasia nastúpili tropické horúčavy a s nimi večery plné krvilačných komárov. V tomto texte však nájdete len samé dobré správy.

Na konci apríla sme spoznali víťaza druhého ročníka **Ekonomickej olympiády**. Celoslovenské finále tejto trojkolovej vedomostnej súťaže pre stredoškólov sa uskutočnilo v aule Ekonomickej univerzity v Bratislave a zúčastnilo sa na ňom 50 najlepších mladých ekonómov a ekonomiek zo všetkých krajov Slovenska. Po písomnom teste postúpila najlepšia desiatka do ústneho kola, kde Odborná porota súťaže určila konečné poradie a spoznali sme **absolútneho víťazu**, ktorým sa stal **Šimon Pekár** z Bilingválneho gymnázia M. Hodžu v Sučanoch. Gratulujeme! Úspech víťaza podčiarkuje skutočnosť, že do tohtoročnej Ekonomickej olympiády sa zapojilo 5300 študentov z celého Slovenska.

Je povzbudzujúce čítať pozitívnu odozvu nielen od študentov, ale aj od pedagógov. Mnohí svojich študentov sprevádzali nielen na krajských kolách, ale aj finále. Už počas prvého ročníka olympiády si od nás pýtali odporúčania na **kvalitnú učebnicu ekonómie**. To bol pre nás jasný signál: na trhu je diera. Vyplnili sme ju prekladom a slovenskou lokalizáciou azda najlepšej učebnice ekonómie pre stredné školy v Európe, ktorú napísali kolegovia z Litvy a ktorá získala viacero významných svetových ocenení. Učebnica vychádza pod názvom **Ekonómia v 31 hodinách** vo vydavateľstve Expol Pedagogika s.r.o. Knihu sme oficiálne pokrstili práve počas finále Ekonomickej olympiády a role krstného otca sa ujal bývalý minister financií a prezident MESA10 **Ivan Mikloš**. Viac informácií o priebehu olympiády nájdete na strane 18.

Od posledného čísla Market Finesse sme vydali **3 nové policy štúdie**. Jedna sa venuje **dani z cukru**, o ktorej zauvažoval Inštitút finančnej politiky na Ministerstve financií, druhá **pozemkovým úpravám** ako šanci na skutočnú reformu a tretia hodnotí, ako to dopadne, keď **byrokraciu škrtajú byrokrati**. Ku každej z týchto štúdií nájdete v tomto čísle

sumarizujúci článok.

Byrokracia a regulácia je celkovo naša obľúbená téma a tiež oblasť, kde je – ak sa bavíme o možnostiach zlepšenia – roboty ako na kostole. INESS viedol a editoval v spolupráci s ďalšími think tankmi zo 6 krajín Európy publikáciu (**Not So**) **Smart regulation**, ktorá vyšla v edícii 4liberty review. Je to zaujímavé čítanie o rôznych spôsoboch a efektoch odstraňovania regulácií v Poľsku, Česku, Bulharsku, Srbsku, Litve, na Ukrajine a samozrejme na Slovensku. Viac sa dočítate na strane 15. Túto publikáciu v anglickom jazyku **si môžete zadarmo vyzdvihnúť** v kancelárii INESS.

Pokračujeme tiež v úsilí identifikovať hlavné problémy **slovenského zdravotníctva**. V tomto čísle nájdete k tejto oblasti viacero textov, špeciálne vám však do pozornosti dávam článok **Pripravme sa na svet s menej zdravotníkmi**.

Tí, ktorí vstupujete do politiky alebo o vstupe uvažujete, prípadne máte v okruhu známych niekoho, kto uvažuje podobne, upriamte pozornosť na text venovaný **Politologickej akadémii**. **Do 30. júna sa môžete prihlásiť** už na tretí ročník tohto unikátneho vzdelávacieho programu!

Na záver mám pre vás dôležitý oznam. Kniha **Pokrok bez povolenia** z pera nášho kolegu Róberta Chovanculiaka, uzrie svetlo sveta už na jeseň. Pri vydaní tejto (môžem prezradiť, že fenomenálnej) knihy môžete byť aj vy: **podporte jej vydanie na portáli Startlab** a získajte aj niektorý z benefitov, ktoré z rôznych druhov podpory vyplývajú!

Prajem vám inšpiratívne čítanie.

Richard Ďurana

„Politici, podobne ako piloti bombardérov, len zriedka zazrú svoje obete.“

Donald J. Boudreaux

INESS

Nechaj si štátom preplatiť dovolenku!

Si ajťák a máš plat 2000 € mesačne?

Za poistenie v nezamestnanosti zaplatíš za dva roky (vrátane odvodu zamestnávateľa)	960 €
Po dvoch rokoch požiadaš o dávku v nezamestnanosti, získaš mesačne v čistom	941 €

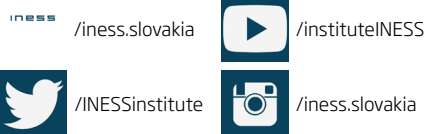
To je rovnako veľa, akoby si bol zamestnaný za hrubú mzdu 1250 €

Za 6 mesiacov to je **5 646 €**

960 € vs. 5 646 €

Dávka je v porovnaní so zaplateným poisťným výhodná pri hocikakom vysokom príjme

www.iness.sk/podporte

Mesačník
MARKET FINESSe vydáva:

INESS – Institute of Economic and Social Studies
Na Vršku 12
811 01 Bratislava

tel.: +421-2-5441 0945
e-mail: iness@iness.sk

DESIGNED BY V

Obsah

INESS opäť súčasťou Politickej akadémie	3	Podujatia	15
Stanovisko INESS k ohláseným opatreniam SNS	3	INESS na okrúhlym stole zdravotníctva	15
Máme na Slovensku priveľa vzdelávania?	4	INESS na Healthcare roundtable	16
Slovenské zdravotníctvo medzi najlepšími?	5	Programové stretnutie SaS k zdravotníctvu	16
Pozemkové úpravy sú šancou na skutočnú reformu	5	INESS na podujatí Liberal Impact Network vo Varšave	16
Ako s tými daňami	6	Seminár pre novinárov: prezentácia publikácie	
Elektronizácia sa musí robiť inak	6	o pozemkových úpravách	16
Potraviny nezlacnejú	8	Seminár pre novinárov o dani z cukru	17
Šrotovné je ekonomický hoax	8	INESS na Transatlantic CEO Summit	17
Rozpočtoví hasiči	9	INESS na Europe Liberty Forum 2019	17
Danajský dar	10	INESS na TaPcon 2019	17
Na čom robiť cez leto	13	Najlepší mladí ekonómovia a ekonómky na Slovensku	18
Nechaj si štátom preplatiť dovolenku!	13	Ekonomické reči 18: Pokrok bez povolenia	19
Keď byrokrati škrtajú byrokraci	15	INESS publikácie	20
Iné	15	INESS knihy	20
(Not So) Smart regulation - 4liberty review	15		

INESS opäť súčasťou Politickej akadémie

Pri komunikácii našich tém sa stretávame s ďalšími odborníkmi, novinármi, ale aj politikmi. V priebehu rokov opakovane zažívame situáciu, kedy **súčasní politici často nedisponujú dostatočnými znalosťami problematiky**, o ktorej majú rozhodovať.

Aj preto sme veľmi radi, že INESS opäť dostane možnosť prispieť k vzdelávaniu budúcich aj súčasných politikov v rámci **vzdelávacieho programu Politická akadémia**.

Politická akadémia je expertný nadstranícky vzdelávací program pre tých, ktorí chcú politiku robiť zodpovedne, korektne, a s prehľadom. Cieľom programu je pomôcť v politike presadzovať kompetentnosť, kritické myslenie, a vybaviť absolventov nástrojmi a zručnosťami na správu vecí verejných bez ohľadu na ideológiu - program nepreferuje konkrétne politické strany, ale snaží sa poskytnúť komplexný pohľad na politické spektrum.

Aký je line-up?

Na akadémii sa so svojimi vedomosťami a skúsenosťami podelí množstvo špičkových lektorov, vrátane niekoľkých premiérov, ministrov, top zástupcov verejnej správy, veľvyslancov, právnikov, ekonómov a ďalších expertov. Počas uplynulých rokov sme privítali veľké mená ako **Iveta Radičová, Marek Maďarič, Ivan Mikloš, či Mirek Topolánek, Andy Garth**, ale aj **Matúš Vallo, Zuzana Wienk, Ľudovít Ódor, Milan Nič, Braňo Závodský, Seesame, Restartup**, a mnohí ďalší.

INESS sa už po niekoľký raz zúčastní akadémie formou prednášok od **Juraja Karpiša, Radovana Đuranu, či Martina Vlachynského**.

Kto už akadémiu absolvoval?

Medzi absolventmi sú poslanci mestských a obecných zastupiteľstiev, starostovia i starostky, primátori aj primátorky, poslanci i poslankyne vo VÚC, viacero zástupcov neziskových organizácií, vzdelávacích organizácií, niekoľkých lekárov, právnikov, či podnikateľov. Niekoľko účastníkov sa už počas alebo krátko po skončení akadémie rozhodlo kandidovať do rôznych funkcií v politike a vo verejnej správe na Slovensku aj na medzinárodnej úrovni.

Registrovať sa môžete aj vy!

Prihlasovanie je otvorené do 30. júna 2019 a účastnícky poplatok je 970€. V cene tohto poplatku je ubytovanie, strava, všetky prednášky a diskusie, aj študijné materiály počas konania celého ročníka. Všetky semináre sa uskutočnia v priestoroch trenčianskeho hotela Elizabeth****, kde sa počas **7 predĺžených víkendov** účastníci stretnú s viac než 30 lektormi.

Program organizuje Inštitút politicko-ekonomického vzdelávania (IPEV) - nezávislé a apolitické občianske združenie. Viac informácií nájdete na www.politickaakademia.sk.

Stanovisko INESS k ohláseným opatreniam SNS

Predseda SNS Andrej Danko zverejnil päťku ekonomických opatrení, ktoré by jeho strana chcela vo vláde presadiť. Dosah niektorých z nich na podnikateľské prostredie na Slovensku môže byť významný. Venujte preto prosím pozornosť stanovisku Inštitútu ekonomických a spoločenských analýz k týmto opatreniam.

Zníženie dane z príjmu právnických osôb na 15 %

Toto opatrenie vítame. INESS má zníženie sadzby dane z príjmu právnických osôb na 15 % vo svojich dlhodobých opatreniach na zlepšenie podnikateľského prostredia. Slovensko má totiž dnes v rámci strednej a východnej Európy najvyššiu sadzbu tejto dane.

Zníženie dane z pridanej hodnoty na všetky potraviny na 10 %

Parlament ešte v roku 2011 prijal záväzok na opätovné zníženie sadzby DPH na 19% po znížení schodku verejných financií. Doteraz sa tak nestalo, zavedenie 10% sadzby DPH je tak čiastočnou náplastou na nesplnený sľub. Zavedenie jednotnej sadzby na potraviny by výrazne zjednodušilo účtovný život obchodníkov a nižšie náklady občanom na potraviny.

Tento návrh je predložený v čase, keď sa preukázalo, že zavedenie odvodu reťazcov zvýšilo ceny potravín. Nižšia DPH má šancu tento rast spomaliť, prípadne zvrátiť. Pri nedávnom zavedení 10% DPH na vybrané potraviny došlo k merateľnému poklesu ich cien, preto SNS sa pýta zbytočne. Z pohľadu spotrebiteľa by ideálnym riešením bol balíček, ktorý by obsahoval tak zníženie DPH ako aj zrušenie odvodu reťazcov.

Zníženie DPH pre printové médiá na 10 %

Lepším riešením sú však plošné znižovania sadzieb, vytváranie rôznych výnimiek a stupňov sadzieb daňový systém zneprehľadňuje. Na rozdiel od potravín tu prichádza k zvýhodňovaniu jednej skupiny podnikateľov voči ich priamym konkurentom. Nedá sa zároveň nevšimnúť, že v rovnakom čase vláda hovorí o zriadení akejsi "cenzorskej rady" pre printové médiá. Inštitucionálne podmienky na ich prácu sú pre médiá rovnako dôležité, ako ich daňové zaťaženie.

Zrušenie koncesionárskych poplatkov pre seniorov

Koncesionársky poplatok je jedna z mála (možno jediná) daň, kde platiaci vie, za čo platí. Aj preto boli vlády vo zvyšovaní koncesionárskych poplatkov (na rozdiel od iných daní) veľmi bojzlivé a tieto poplatky sú dlhodobo stabilné. Ak sa takouto "salámovou metódou" budú poplatky prenášať do rozpočtu, otvorí sa tým cesta k nafukovaniu nákladov verejnoprávných médií bez pozorného dohľadu diváka/daňovníka. Väčším zmysel by malo zrušenie koncesionárskych poplatkov pre podnikateľské subjekty, kde nedávajú žiaden zmysel.

Povinnosť uvádzať pôvod mäsa aj v reštauračných a stravovacích zariadeniach

Presne takto vzniká byrokracia. Verejnosť je vystrašená medializovaným prípadom, tak príbehne politik s rýchlym a jednoduchým "riešením". Zo zdanlivo jednoduchého opatrenia ale často vzniknú regulácie, ktoré majú pre zákazníka minimálny efekt a podnikateľa poškodia. Čo ak reštaurácie varí jeden týždeň z mäsa českého a druhý zo slovenského? Bude neustále tlačiť nové jedálne lístky? Takéto opatrenia by ale mali byť medzi zákazníkom a podnikateľom. Zákazník, ktorý sa obáva o kvalitu, by mal žiadať informáciu o pôvode mäsa. Reštaurácie by sa veľmi rýchlo prispôbili takémuto dopytu. Paradoxne, táto vláda vymyslela "obedy zadarmo", ktoré nasmerujú už tak biednu kvalitu jedál v školách ešte nižšie, ale má starosť o reštaurácie...

Máme na Slovensku priveľa vzdelávania?

Róbert Chovanculiak

Chceli by ste mať diplom z Harvardu alebo vedomosti z Harvardu? Divná otázka ale ešte divnejšia odpoveď. Viac vzdelania je všeliek ľavice aj pravice. Môže byť ale vzdelanie toxické?

Predstavte si, že jedného dňa priletí k zemi Martan so špeciálnym ďalekohľadom. Ten mu umožní vidieť všetko, čo sa mladí ľudia učia v školách. Neuvidí však to, čomu sa následne venujú, keď sa zamestnajú. Ak chce Martan vedieť, ako vyzerá ekonomika, neostáva mu nič iné, ako odvodiť jej podobu z toho, čo sa vyučuje v školách. Cez ďalekohľad vidí, že všetci sa učia čítať, písať, počítať a preto odhaduje, že tieto vedomosti budú potrebovať všetky zamestnania. Okrem toho však vidí, že sa deti naspamäť bifľujú historické dátumy, zloženie žalúdka kravy, spievať otravné pesničky a vymenúvať hlavné mestá ďalekých štátov. Neskôr sa k tomu pridá podrobné rozoberanie literárnych diel, fyzika, chémia, zložitejšia geometria, podrobnejší dejepis a biológia. Z toho Martan odvodí, že veľká časť pozemšťanov sa v práci venuje literárnej kritike, chemickým pokusom, cestovaniu po hlavných mestách a počítaniu objemov kvádrov. Nakoniec sa mladí ľudia rozdelia do skupiniek a v nich sa začnú vo veľkom venovať politológii, sociológii, komunikácii, pedagogike, histórii, umeniu, sociálnej práci, alebo psychológii. Trh práce tak podľa Martana musí byť plný politických analytikov, psychologických poradcov, učiteľov, kritikov umenia a sociálnych pracovníkov.

V skutočnosti vyzerá trh práce úplne inak. Pravda je taká, že veľká časť ľudí pracuje v odboroch, ktoré nevyštudovali (viac ako polovica), alebo na pracovných pozíciách, pre ktoré ani nepotrebovali (vysokoškolské) štúdium (približne jedna tretina). Konkrétne na Slovensku spadá skoro 2/3 vysokoškolákov do prvej skupiny a 1/3 do druhej skupiny. Ale situácia je podobná aj v zahraničí. Minimálne v USA, odkiaľ pochádza autor príbehu s Martanom, Bryan Caplan. On si ako profesor na vysokej škole všimol, že nepredáva študentom skoro žiadne praktické vedomosti, ktoré by potom mohli použiť v práci. Dáva tak za pravdu

triednemu hundošovi, ktorý sa v triede pýta: „na čo mi toto kedy v živote bude?“. Zároveň si je ale Caplan vedomý, že absolventi, ktorí mu prejdú pod rukami, sa budú mať v živote lepšie ako tí, ktorí školu nevyštudujú. Budú mať do konca života o desiatky percent vyššiu mzdu, nižšiu pravdepodobnosť nezamestnanosti a zdravší život. Takže Caplan hundošovi odkáže, že ak chce byť úspešný, mal by zatvoriť ústa, otvoriť knihu a začať učiť sa veci na skúšku - veci, ktoré nikdy nebude potrebovať.

Ako je možné vysvetliť tieto dva, na prvý pohľad protikladné fakty? Štandardný príbeh vysvetľujúci ako vzdelávanie zabezpečuje absolventom vyššie príjmy je o zvyšovaní ľudského kapitálu. To znamená, že absolventi sú lepšie odmeňovaní na trhu práce preto, lebo ich škola vybavila novými schopnosťami a vedomosťami. Ako však naznačil úvod, tento príbeh pri značnej časti vzdelávania nedáva zmysel. Ľudia študujú neužitočné odbory a počas svojho štúdia sa učia na zbytočné skúšky. To však nie je všetko. Caplan preskúmal celé odvetvie vzdelávacej psychológie a vzdelávacej ekonómie a našiel, že ľudia si navyše zo svojho štúdia veľa nepamätajú. Teda tie neužitočné a zbytočné nabílené veci navyše ani nevedia. Rovnako sa ľudia nenaučia v škole „rozmyšľať ako rozmyšľať“, či nebudaj kriticky myslieť. Ako je však možné, že toto zamestnávateľia odmeňujú? Podľa Caplana je odpoveď jedno slovo: signalizovanie.

Vysoké (ale do značnej miery aj stredné) školstvo vás nevybaví schopnosťami a vedomosťami ale pečiatkou na čelo. A táto pečiatka dokazuje, že ste boli schopní a ochotní preskakať množstvo prekážok. Tento fakt následne zamestnávateľom stačí, aby vám uverili, že ste inteligentnejší, svedomitejší a konformnejší ako ostatní ľudia, ktorí pečiatku na čelo nedostali, lebo to nedokázali alebo nechceli. Zdá sa vám to neuveriteľné? Spýtajte sa sami seba, chceli by ste mať diplom z Harvardu alebo vedomosti z Harvardu? Už len to, že ste sa museli zamyslieť ukazuje, že príbeh o „školách zvyšujúcom ľudský kapitál“ nebude taký jednoznačný. Predovšetkým, keď žijeme v dobe internetu, kedy máme všetci prístup k vedomostiam z Harvardu a stačí iba chcieť sa ich naučiť.

Ak je však toto pravda, tak vzdelávací systém tak ako ho dnes poznáme má poriadny problém. Absolvovať vysokú školu môže byť dobrá investícia z pohľadu jednotlivca, ale z pohľadu spoločnosti ide o plytvanie. Je to ako keď sa niekto postaví v divadle, aby lepšie videl. On vidí lepšie, ale ostatní horšie. A keď sa postavia všetci, tak budú vidieť rovnako zle ako predtým, len ich budú bolieť nohy. V prípade školstva sú tou bolesťou nôh preinvestované milióny eur na rozdávanie pečiatok na čelo. Nezvyšujeme takto ľudský kapitál, len zvyšujeme latku, ktorú musia preskočiť mladí ľudia, aby si ich všimli zamestnávateľia.

Aké riešenie navrhuje Caplan? Prestať dotovať toto predbiehanie sa v tom, kto má krajší páv chvost. Verejné financie dávajú ročne stovky miliónov eur na dotovanie bezplatného vysokoškolského vzdelávania. Keby sme toto zrušili, tak to spôsobí dva efekty: budeme mať menej ľudí na vysokých školách, čo znamená, že dôjde postupne k deflácií diplomov. A zároveň sa zmení podiel odborov, ktoré ľudia študujú. Ak si už bude mať niekto zaplatiť vysokú školu tak tu budú skôr odbory, ktoré naozaj zvyšujú ľudský kapitál a prinášajú aj vyššie prémie vo forme vyšších miezd. To znamená skôr technické odbory. A ušetrené peniaze sa môžu vynaložiť rôzne - napríklad na podporu talentov z chudobnejších pomerov, ktorých vzdelanie by naozaj prinieslo viac ľudského kapitálu a blahobytu.

K tejto téme sme pripravili aj [nový diel zo série vlogov Na Vršku](#). Môžete ho pravidelne sledovať a odoberať na našom YouTube kanáli, prípadne aj ako [podcast na všetkých významnejších platformách](#).

Slovenské zdravotníctvo medzi najlepšími?

Martin Vlachynský

Koncom februára bol zverejnený pravidelný rebríček [Euro Health Consumer Index 2018](#) (Index európskeho spotrebiteľa v zdravotníctve) od spotrebiteľskej organizácie Health Consumer Powerhouse.

Podobných rebríčkov nie je prebytok, preto jeho výsledky pritiahli istú pozornosť. Slovenské médiá **neboli výnimkou**, predsa len, zdravotníctvo je žiadanou témou. Na slovenské zdravotníctvo sa nešetrí kritikou (naše, často kritické, [príspevky nájdete tu](#)), preto výsledky tohto indexu trochu prekvapili.

Oni vlastne prekvapili už v minulosti, keďže slovenské zdravotníctvo v ňom dopadlo pomerne dobre. Minulý rok bolo vyhodnotené ako 13. najlepšie v Európe. V aktuálnom vydaní sa síce prepadlo, no aj 17. miesto spomedzi 35. krajín znie lichotivo. Pri vážení výsledkov výdavkami na zdravotníctvo skončilo Slovensko dokonca na 4. najvyššom mieste v celej Európe!

Pri pohľade na rebríček uvidíme, že v absolútnom vyjadrení skončili za Slovenskom dokonca krajiny ako Taliansko, Španielsko, či Írsko a pochybnosti začnú hloďať. V INESS každý rok pripravujeme Byrokratický index a vieme, že zostavovať rebríčky je nevďačná úloha – vždy musíte urobiť nejaké metodologické kompromisy. Zároveň to vnímame ako chvályhodný počin. Cieľom HCP je zlepšiť informovanosť spotrebiteľov v Európe pomocou prístupných a zrozumiteľných dát. Metodologické nedostatky nijak neskrývajú a upozorňujú na ne.

Aký je teda problém s týmto indexom? Tvrdé číselné dáta zo zdravotníctva nie sú ľahko dostupné. Nie je problém nájsť dáta rôznych chorobností, úmrtnosť novorodencov a podobne. Ale dáta týkajúce sa priamo zdravotného systému, ako sú napríklad čakacie doby, už problém sú. Na Slovensku, s výnimkou zopár diagnóz, končia dáta o dostupnosti v noteskoch v čakárni a v kalendári lekára. Preto sa HCP v mnohých prípadoch rozhodol zbierať dáta pomocou dotazníkov (zacielených na národné pacientske organizácie), či priamo cez rozhovory s odborníkmi. Takáto metóda ale generuje značný šum a nepresnosti.

Uvedme si zopár príkladov. Napríklad čakacie doby na neakútne CT vyšetrenie boli vyhodnotené ako v lepšej polovici pelotónu, kratšie než vo Švédsku, Rakúsku, či Nórsku. Čakacie doby na detskú psychiatriu boli vyhodnotené ako 9. najkratšie v Európe, hoci [na domácej scéne sa hovorí o kríze](#) v tejto špecializácii, keďže k dispozícii je len 45 lekárov pre celé Slovensko, z toho 20 ich je v Bratislave. Obočie dvíha aj hodnotenie dostupnosti lôžok v opatrovateľských zariadeniach a zariadeniach pre seniorov („nursing home and elderly care beds“). Slovensko skončilo 8. najlepšie a predbehlo aj Nemecko, či Rakúsko. Paradoxne vyznieva 14. miesto (teda výrazne nadpriemerné) z pohľadu možnosti online objednávaní k lekárovi. Privátne objednávanie je však veľmi zriedkavé

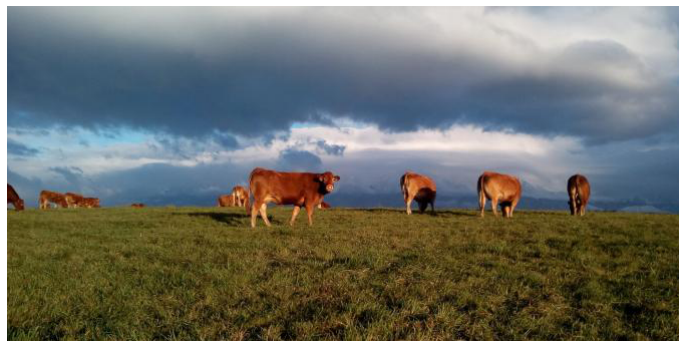
(lebo jeho spoplatnenie sa pohybuje prinajlepšom šedej legálnej zóne) a oficiálne „štátne“ online objednávanie funguje ešte len od začiatku roka a je doň zapojených minimum lekárov.

Ako spotrebiteľia zdravotnej starostlivosti by sme radi prijali výsledky tohto indexu. Ako analytici ale máme výhrady. Aj preto INESS pripravuje vlastný index kvality zdravotného systému, ktorý bude postavený na kompilácii tvrdých dát z globálne dostupných štatistík.

Pozemkové úpravy sú šancou na skutočnú reformu

Rozdrobené pozemky, neprístupné polia, podvody s agrototáciami, či problémy s povodňami a suchom – taká je realita slovenskej pôdy. Extrémna rozdrobenosť znemožňuje efektívne využívanie pôdy, chaos v užívateľských a vlastníckych vzťahoch komplikuje prácu samosprávam, farmárom a tiež štátnym úradom. Jedna parcela je v priemere vlastnená 11 vlastníckymi, a jeden vlastník má v priemere podiel v 22 parcelách. Evidovaných je vyše 100 mil. spoluvlastníckych vzťahov.

Poriadok do pozemkového vlastníctva prinášajú pozemkové úpravy. V našej publikácii *Pozemkové úpravy: šanca na skutočnú reformu* sme sa pozreli na možné benefity upraveného pozemkového vlastníctva. Len nedávno ohlásilo Ministerstvo pôdohospodárstva spustenie pozemkových úprav v 168 katastrálnych územiach za 45 mil. eur. Pozreli sme sa na možné zhodnotenie týchto poľnohospodárskych pozemkov po komasácii a tiež na príklady zo zahraničia, kde skúmali vplyv pozemkových úprav na variabilné náklady v poľnohospodárstve, emisiu CO₂, či nájomné ceny pôdy.

Analýza ponúkla vlastné, aj prevzaté odhady benefítov pozemkových úprav pre slovenské poľnohospodárstvo:

- Rozpočet MPRV pre rok 2019 je vo výške 1,193 mld. eur, plánované výdavky na pozemkové úpravy predstavujú približne 3,7 % z celkového rozpočtu.
- Možná budúca tržová hodnota pozemkov po PPÚ sa môže zvýšiť v rozpätí od mimoriadne pesimistických 15,9 mil. eur až po optimistických 662,5 mil. eur.
- Usporiadanie pozemkov sa podporia investície v obciach, či už komerčné (výstavba), alebo nekomerčné (cyklotrasy, náučné chodníky).
- Zefektívni a transparentní sa fungovanie SPF, otvorí sa šanca na reformu štátneho vlastníctva pôdy.
- V Nemecku sa pri pozemkových úpravách do kalkulácií hodnoty za peniaze pozemkových úprav zahŕňajú aj benefity v podobe vytvorených investícií, na to viazaných pracovných miest, dopadov na turizmus aj ušetrných stavebných nákladov.
- Pozemkové úpravy znižujú variabilné náklady na obrábanie pôdy. Ak rátame s najnižšou nemeckou hodnotou dodatočného výnosu

20 eur/1 ha, môžu slovenskí poľnohospodári pri celkovej výmere úpravami zasiahnutej pôdy 132 500 ha získať ročne zhruba 2,7 milióna eur.

- Nárast nájomného za pôdu po pozemkových úpravách sa v rôznych nemeckých územiach pohyboval od 3 % - 108 %.

V publikácii konštatujeme, že pozemkové úpravy môžu priniesť zhodnotenie pôdy a mnohé nepriame benefity, ktoré budú šetriť náklady obciam, poľnohospodárom a aj bežným ľuďom. Treba však počítať aj s prechodnými dopadmi na poľnohospodárstvo, pretože pozemkové úpravy môžu viesť k výrazným zmenám v užívateľských a nájomných vzťahoch.

Otázkou do budúcnosti ostáva udržanie záväzku pokračovať v pozemkových úpravách aj počas nasledujúcich vlád, transparentný výber území pre vykonanie pozemkových úprav, či synergie pozemkových úprav s Programom rozvoja vidieka.

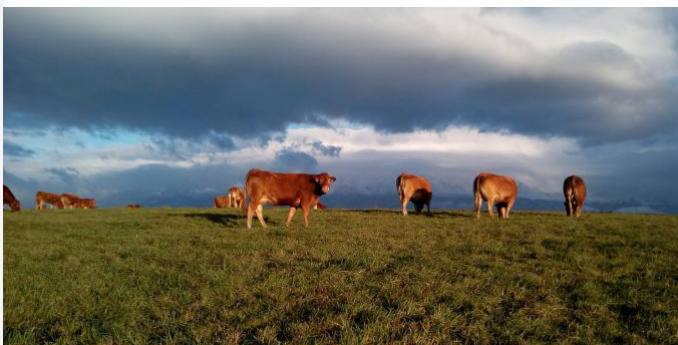
Publikáciu si môžete [stiahnuť vo formáte pdf tu](#).

Ako s tými daňami

Martin Vlachynský

Kampaň pred parlamentnými voľbami pred pár týždňami s veľkým treskom odpálila SNS. Jej dva hlavné nápady, zníženie DPH na potraviny a zníženie korporátnej dane, sme vtedy pochválili.

Musím však priznať, že v tom bola z našej strany snaha trochu koalíciu podpichovať. Odhadovaný rozpočtový výpadok týchto dvoch opatrení dosahoval 1,5 miliardy eur. To by znamenalo, že zvyšní členovia koalície budú môcť voľičom pred voľbami ponúknuť maximálne tak karafiát zadarmo.

Na Koaličnej rade sa ako na trojstrannom tureckom bazári začalo zúriť zjednávať. Podľa aktuálne medializovaných informácií sa zníženej DPH dočkajú asi len ovocie a zelenina, čo predstavuje 8,5 percenta nakupovaných potravín, teda jednu dvanástinu hodnoty pôvodného návrhu.

Zaujímavejšie sa situácia vyvíja pri dani z príjmov právnických osôb. Na pripomenutie, slovenská sadzba dane je najvyššia v celom „postsoc“ regióne Európy. Dva z troch pobaltských štátov už aplikujú daň len na rozdelený zisk a susedné Maďarsko ponúka bezprecedentnú deväťpercentnú sadzbu. Zníženie sadzby sa tak ponúka do programu takmer každému.

No aj tu sa hrany pôvodného návrhu obrusujú. Aktuálne predseda SNS vysiela signály, že by sa teda azda uspokojili so zníženou sadzbou dane pre malé spoločnosti. „Malé“ znamená malé tržbami, i keď človek nikdy nevie, obaľovanie zákonov pavučinou všemožných parametrov a kritérií tejto vláde ide dobre.

Ľudová múdrosť hovorí „lepšie ako drôtom do oka“. Plošné zníženie sadzby je síce vždy to najčistejšie riešenie, ktoré nevytvára rôzne negatívne bočné efekty (napríklad bariéry rastu kvôli skokovému zvýšeniu dane v istom momente), aj keby malo byť miernejšie než na pôvodne avizovaných 15 percent. Na druhej strane, náklady byrokracie sú degresívne, teda na malé firmy dopadajú viac ako na veľké. Zníženie sadzby dane je akousi kompenzáciou, ktorú používa viacero európskych štátov. Sadzba 15 percent je však v takomto prípade málo ambiciózná. Pri spoločnostiach s tržbami v rádoch desiatok tisíc (o tejto hranici presakujú informácie) ide o daňové rozdiely rádovo pár stoviek eur. Za tie firmy šikovné účtovníčky neprepustia. Aby zníženie sadzby firmám skutočne pomohlo, štát sa musí vzdať sumy rádovo v stovkách miliónov eur.

Zavedenie výrazne nižšej sadzby dane pre malé spoločnosti by zároveň pomohlo zahnať ducha daňových licencií, ktorý ešte stále straší po chodbách ministerstva financií. Spomína sa na ne ako na bič na drobných optimalizátorov. Len škoda, že švihal aj všetkých naokolo.

Užime si túto, relatívne príjemnú, diskusiu o znižovaní daní. Mám veľké obavy, že ďalšie predvolebné nápady koalície budú oveľa temnejšie.

HN, 6.5.2019

Elektronizácia sa musí robiť inak

Martin Vlachynský

Národný kontrolný úrad vydal prednedávnom jednu zo svojich Záverečných správ. Táto sa týkala kontroly funkčnosti a využívania elektronického zdravotníctva. Nebudem vás napínať, kontrola dopadla podľa očakávania – zle.

NKÚ konštatuje, že projekt má veľké oneskorenie (z 2012 na 2019), pakuje oň veľký nezáujem jeho klientov. “Z 3 miliónov vydaných občianskych preukazov s elektronickým čipom bolo pre pripojenie do eZdravia občanmi certifikovaných 436,7 tisíc (14,5 %) občianskych preukazov. V polovici októbra bolo evidovaných 7769 pokusov o prihlásenie do EZKO, čo tvorí 1,8 % aj opakovaných prístupov k počtu poistencov, ktorí mali certifikovanú možnosť pripojenia sa k EZKO.” Podľa pôvodnej koncepcie z roku 2009 malo byť ku koncu roka 2018 vydaných 138,0 mil. elektronických receptov a zrealizovaných 208,0 mil. elektronických záznamov o vyšetrení. Realita bola 33,5 milióna a necelých 9 miliónov. Do roku 2018 mal projekt eZdravia vygenerovať prínosy v hodnote cez 800 miliónov eur. Prínosy budú vyčíslené až v 2. štvrtroku 2019, no NKÚ konštatuje, že „nebudú pôvodne predpokladané ekonomické benefity dosiahnuté.”

eHealth je ten lepší prípad. Stál iba 123 miliónov (ešte zhruba 56 bude treba na dokončenie) a už viac-menej funguje. Podľa [záverečnej správy Implementačnej jednotky](#) za rok 2018, kapitálové IT výdavky dosiahnu v období 2011 – 2019 sumu 2,3 miliardy eur. Projekt informatizácie verejnej správy pritom beží už minimálne [od roku 2007](#).

Obľúbenou mierkou hodnoty vo verejnej diskusii je „1 nemocnica“. Za 2,3 miliardy eur by štát vedel postaviť (oprava: súkromník by dokázal postaviť...) 68 regionálnych nemocníc „Michalovského štandardu“. Teda takmer všetky malé nemocnice na Slovensku by sa mohli zbúrať a postaviť odznova (nie že by to bolo treba). Alebo inak. Skoro celá daň z príjmu právnických osôb, vybraná za rok 2018, išla na financovanie kapitálových výdavkov na informatizáciu od roku 2011. Dostť, vzhľadom na to, že jedným z účelov elektronizácie má byť aj zlepšovanie podnikateľského prostredia.

O tomto stave sa popísalo veľa. Máme iniciatívu slovensko.digital, ktorá hlasno a odborne poukazuje na chyby. Moc to nepomáha, povestná karavána ide ďalej. Nemusí pomôcť ani zmena vlády. Štát má z definície svojho fungovania, postaveného na pyramíde byrokratickej moci tečúcej od premiéra až po juniorského referenta na ministerstve, problém vybudovať čokoľvek, čo svojím rámcom presahuje dva roky. Ak si aj odmyslíme priamočiaru korupciu, projekty sa topia v chuchvalcoch pravidiel verejného obstarávania, mocenských bojov, nejasných kompetencií, neurčitých definícií a nekonečných zmien zadanií.

Ako by mohla vyzeráť zmena paradigmy elektronizácie štátu?

- **Hlboký zmladzovací rez.** Elektronizovať zbytočné činnosti je – zbytočné. Prvým krokom by malo byť identifikovanie a zrušenie nepotrebných úkonov a dokumentov, nie ich premena na PDF. V INESS sme v minulosti upozorňovali napríklad na [nezmyselnosť naviazania EČV](#) vozidla na okres. Podobných príkladov byrokratickej vaty sú desiatky, alebo skôr stovky.
- **Prevzatie existujúcich riešení.** Netreba vždy vymýšľať koleso. Príklady už máme. V roku 2018 bol do eZdravia implementovaný liekový systém poisťovne Dôvera, keďže štátom vyvíjaný systém e-Recept sa [ukázal nepoužiteľný](#). Nemusí sa jednať len o komerčné riešenia, IT je sektorom, v ktorom prekvitajú komunitné open source riešenia, či sa dajú zužitkovať výsledky rôznych hackatonov. Skôr [smutný príklad](#) z minulosti je katasterportal. Treťou možnosťou je prevziať preverené zahraničné systémy. [Napríklad z Estónska](#) sa mohli slovenskí „digitálni šampióni“ poučiť pri zavádzaní elektronických občianskych preukazov.
- **Outsourcing činnosti úradov.** Toto by bola najrevolučnejšia zmena, ale s najväčším potenciálom. Prečo nevybudovať iba databázu, ale nechať do nej otvorený prístup pre aplikácie certifikovaných inštitúcií? Vezmite si napríklad, že by ste na registráciu pri nezamestnanosti miesto úradov práce mohli používať pracovné agentúry, auto by ste vedeli prihlásiť cez poisťovňu, či požiadať o príspevok pri narodení dieťaťa by ste mohli cez svoju banku. Aj tu existujú prvé mikro lastovičky. Napríklad od 1. januára 2019 je zamestnávateľ povinný oznámiť voľné pracovné miesto a jeho charakteristiku úradu práce (mimochodom, [pekný príklad nezmyselnej činnosti](#), viď bod 1). Môže tak urobiť cez štátneho „Internetového sprievodcu trhom práce“ (áno, také niečo existuje). Ale môže tak spraviť aj cez portály Profesia a kariera.sk. To síce (oprávnene) [nahnevalo ostatné portály](#), ale ako príklad sa to hodí.

Elektronizácia nie je jednorazový proces. Dnes spustené riešenia budú o 5-10 rokov beznádejne zastarané (niektoré sú zastarané už pri svojom spustení...). Bude to nekonečný cyklus, ktorý bude ujeďať ohromné množstvo spoločenských zdrojov. Dnes je to už okolo 250 miliónov eur ročne, podľa IJ dosiahnu bežné IT výdavky za obdobie 2011 – 2019 až 2,3 miliardy, teda toľko, čo kapitálové.

Dnes sú slovenskí daňovníci pred nákladmi do značnej miery krytí eurofondami. Ten čas sa možno chýli ku koncu, na údržbu a rekonštrukciu IT systémov by eurofondy nemali byť určené. I keď, jeden nikdy nevie. Európska komisia nechce o zmenšení rozpočtu ani počuť a na niečo tie

stovky miliárd bude musieť minúť. Bez ohľadu na to, budúca vláda by sa mala vážne zamyslieť, ako sa chce s touto situáciou popasovať.

eTrend, 3.5.2019

Bez Uberu by sa regulácie nezmenili

Róbert Chovanculiak

Uber priniesol konkurenciu do služieb regulácií. Odrazu si ľudia mohli vybrať medzi klasickými taxikármi, kde kvalitu a bezpečnosť mali na starosti zákony a inšpektori. A vodičmi platforiem, kde sa o bezpečnosť a kvalitu starali súkromné regulácie a pravidlá.

Peter Tkačenko napísal komentár, v ktorom vysvetľuje, že regulácia nie je zločin a aj Uber ju zvládol. Áno, podnikateľ zvládne veľa, ale to by nemalo byť ospravedlnením regulácií. Lebo inak sa môžeme jedného dňa zobudiť do nepekného sveta. Napríklad takého, kde musia dať novinári exkluzívny priestor urazenému premiérovi na jeho vyplakávanie.

Kritériom regulácie by mala byť hodnota za peniaze. Akú hodnotu prinesie jednotka regulácie? Túto otázku by si mal položiť každý, kto si myslí, že „je v poriadku stanoviť minimálne kritériá“.

Pre určitý typ biznis modelu môžu byť totiž aj „minimálne“ kritériá prekážkou, ktorú síce prelezie, ale už nebude taký ako predtým. Slovo „minimálne“ je subjektívne. Inak ho chápu novinári a inak premiér alebo predseda parlamentu.

Prečo by mal mať Uber problémy aj s „minimálnymi kritériami“? Pridanou hodnotou jeho pôvodného biznis modelu bola flexibilita. Človek sa ráno rozhodol si privyrobiť, druhý deň začal jazdiť a tretí s tým sekol. A pritom poskytoval kvalitnú, bezpečnú a dostupnú službu.

To bolo pri starých reguláciách prakticky nemožné a dnes je to stále ťažké. Ostali povinnosti ako psychotesty, lekárska prehliadka, strešný transparent, informačná tabuľa na dverách auta či vybavovanie preukazu, na ktorý sa čaká 30 dní.

To pre odhodlaného taxikára nie je žiadny problém. Pre voľnočasového už áno. Navyše, na Slovensku môže vytvárať náklady aj samotné označenie „taxikár“, ktoré má negatívne konotácie a môže odradiť niektorých potenciálnych voľnočasových vodičov pre platformy.

Mimochodom, keby Uber nenabúral do ľadov slovenského regulačného pekla, tak sa regulácie taxikárov nikdy nezmenia. Bol to Uber, ktorý ukázal, že sa to dá aj inak. Že skúška odbornej spôsobilosti negarantuje odbornosť a že absolvovanie psychotestov nekoreluje so slušným správaním. Inými slovami, bol to Uber, kto zákazníkovi ukázal, že hodnota za peniaze starých regulácií je záporná.

Toto je ďalšia z dôležitých výhod zdieľanej ekonomiky. Uber priniesol konkurenciu do služieb regulácií. Odrazu si ľudia mohli vybrať medzi klasickými taxikármi, kde kvalitu a bezpečnosť mali na starosti zákony a inšpektori. A vodičmi platforiem, kde sa o bezpečnosť a kvalitu starali súkromné regulácie a pravidlá. Dopyt zákazníkov rozhodol a verejný regulátor musel reagovať – zrušiť niekoľko zbytočných povinností.

Článok pôvodne vyšiel na SME.sk, 26.4.2019

Potraviny nezlacnejú

Martin Vlachynský

Odvod obchodných reťazcov končí. Musím priznať, že rýchlosť, akou politici zaradili spiatočku, ma prekvapila.

V histórii slovenskej politiky nie je mnoho momentov, kedy by autori zákona miesto jeho zúrivého bránenia do posledného muža zvolili taktický ústup, aj za cenu pošramotenej reputácie. Ale po hromadnej kritike nielen od biznisu a nás analytikov, ale aj odborárov, po januárových dátach o cenách potravín, po informáciách, že odvod spôsobí vážne problémy jednej veľkej slovenskej mliekarni, ktorá prevádzkuje aj predajne, bolo predbežné opatrenie Európskej komisie už len ranou z milosti. Príležitosť preniesť vinu za zrušenie na niekoho iného.

Ak má Komisia brať svoje pravidlá o hospodárskej súťaži vážne, nemohla rozhodnúť inak. Tak ako v podobných prípadoch v Maďarsku a Poľsku. Z dvoch predajní doslova oproti sebe cez ulicu, s rovnakou veľkosťou a prakticky rovnakým sortimentom, jedna odvod platíť musela a druhá nie. Len preto, že jedna nespĺňala účelovo vymyslenú podmienku o počte zastúpení v okresoch.

Ministerstvo pôdohospodárstva nebude mať voľné dodatočné vrecúško peňazí, ale bude musieť o ne prosiť ministerstvo financií, tak ako doteraz. A to je dobre! Žiadne ministerstvo by nemalo mať „len tak“ voľné zdroje, ale každé použitie peňazí daňovníkov by malo byť prísne hodnotené a kontrolované na základe výsledkov. Ani po pol roku sme sa stále nedozvedeli, na aké konkrétne účely chcelo ministerstvo pôdohospodárstva zdroje z odvodu využiť. Nehovoriac o tom, že slávny marketingový fond neexistuje a peniaze z odvodu aj tak nateraz mali končiť v rozpočte.

Druhá časť tlačovky o zrušení odvodu bola vážnejšia. Reči o tom, že oni si teda počkajú, ako o mesiac poklesnú ceny (dokonca vraj nakúpili akýsi košík potravín) sú hrubým zavádzaním voliča. Politici musia vedieť, že pokles cien potravín je málo pravdepodobný, zrušenie odvodu len spomalí ich rast. Príspevok odvodu k januárovému rastu cien potravín bol odhadovaný na zhruba jednu tretinu. Ďalšími dôvodmi rastu cien boli popri odvode rast miezd (príplatkov, minimálnej mzdy, rekreačné poukazy...), rast cien elektriny, sezónne zmeny cien potravín, či zmena marketingovej stratégie po vianočnej sezóne. Nehovoriac o tom, že sa pridáva aj nový dôvod - zákon o neprimeraných podmienkach. Ten totiž v mnohých prípadoch zakazuje predajcom potravín poskytovať na tovar výrazné zľavy a združuje vstup menších výrobcov na trh.

Preto ak o mesiac potraviny nezlacnejú, neťahajú vás za nos obchodníci, ale niekto iný...

HN, 8.4.2019

Šrotovné je ekonomický hoax

Martin Vlachynský

S nemalým prekvapením som si prečítal, že vláda koketuje s [myšlienkou na šrotovné](#). Toto bizarné ekonomické opatrenie sme tu naposledy mali v časoch hlbokkej ekonomickej krízy v roku 2009. Dnes sa o ňom bavíme vo vrcholiacom boome.

Bez ohľadu na to, kde sa nachádza ekonomický cyklus, je šrotovné ekonomickým nezmyslom, ba priam hoaxom. Vychádza z pomýlenej, ale hlboko zakorenenej predstavy, že zdrojom rastu je spotreba. Nie, spotreba nie je zdrojom rastu. Spotrebúvať dokáže každý a neobmedzene. [Je to tá najľahšia vec v živote.](#)

Argument šrotovným je podľahnutím tzv. „klamou rozbitého okna“, ktorý popísal v 19. storočí na príklade nezmyselnosti cieleného vytŕhania okien na ulici francúzsky ekonóm Frederic Bastiat. Šrotovné dosiahne dve veci. Tou prvou je umelé preskupenie spotreby. Ľudia, ktorí sa rozhodnú kúpiť auto kvôli šrotovnému, by svoje eurá nezašili do podušky (obzvlášť pri financovaní lízingom), ale minuli by ich inak. Teda týchto niekoľko tisíc eur nie je vytvorených zo vzduchu, alebo vytiahnutých z kredenca, ako sa to snažia prezentovať niektorí politici - prídu o ne desiatky iných firiem a spoločností, ktoré svoju prácu robili dobre a ich produkty sú medzi ľuďmi žiadanejšie ako autá.

Tou druhou je zničenie aktív s hodnotou - starých automobilov. Autá, ktoré budú zošrotované, by často mohli slúžiť ďalej a obnovená mohla byť iná časť rodinného kapitálu, napríklad kuchyňa - ak by to záležalo na rozhodnutí jednotlivca. Ekonomia tak nezíska nič, naopak - stratí. Tisíce vozidiel, ktorých trhová hodnota bola niekde okolo tisíciky, či dvoch.

Vláda však rozhodla, že potrebné je obnovovať autá. Budete počúvať reči o tom, ako vysoký je priemerný vek vozidiel na Slovensku. Ale ten vek je vysoký z konkrétneho dôvodu - preto, lebo slovenskí spotrebiteľia majú vo svojich košíkoch iné, dôležitejšie produkty. Budete počúvať, ako sa znížia emisie a zvýši bezpečnosť. Áno, ale za milióny si kúpime len posunutie tohto efektu o pár mesiacov dopredu. Väčšina kupujúcich by si novšie auto kúpila aj tak, len o trochu neskôr. [V roku 2008](#) bolo na Slovensku 70 000 nových registrácií, v „šrotovnom“ roku 2009 ich bolo 75 000, no v roku 2010 už len 64 000. V roku 2018 to len tak mimochodom bolo aj bez šrotovného [98 000 nových registrácií](#), najviac v histórii Slovenska.

Ak je riešenie krízy také jednoduché, prečo sa do toho neoprieť poriadne? Prečo nedať šrotovné na domy a pomôcť stavebnému priemyslu? Ak zbúrate aspoň 50 rokov starý dom, dostanete 25000 €! Alebo textilnému priemyslu? Ak každý týždeň zahodíte jedno tričko, dostanete tri eurá. A tak môžeme pokračovať a postupne ničť všetko - veď nám to dá prácu, nie? Zidealizovaným symbolom ekonomického pokroku by sa mohlo stať malé dieťa, ktoré po kuchyni rozsype raňajky v momente, keď rodičia práve povysávali. Alebo symbolom zmýšľania vlády, teraz

sám neviem.

Minulé šrotovné stálo 55 miliónov eur. Pre porovnanie, aktuálna finančná diera len v neštátnych nemocniciach kvôli sociálnym balíčkom je zhruba 65 miliónov eur. Nenechajte si nahovoriť, že šrotovné je ekonomické perpetuum mobile, lebo „veď sa vráti na zaplatených daniach“. Samozrejme že nevráti, pretože je to hra s nulovým súčtom - z tých istých miliónov by boli zaplatené dane aj pri inom použití. Ale keď už sme pri tých daniach, prečo miesto šrotovného vláda nenavrhuje radšej zrušiť registračnú daň, ktorá predraňuje nové automobily?

SME, 29.3.2019

Rozpočtoví hasiči

Martin Vlachynský

Solídny hospodársky rast. Rastúce daňové príjmy. Rekordne nízka nezamestnanosť. Jeden by povedal, že spravovať rozpočet za takýchto podmienok musí byť radosť.

Ale nie je. Sme ešte len v polovici marca a prvé míny už vybuchujú. Presne tam, kde boli predpovedané - v zdravotníctve. Už na konci minulého roka sa špekulovalo, že „rekordný“ rozpočet zdravotníctva nebude stačiť na pokrytie straníckych balíčkov, ktoré sa na slovenskú ekonomiku v uplynulých mesiacoch zosypali.

Asociácia nemocníc Slovenska, ktorá združuje 75 malých a stredných nemocníc, hlási, že im na rekreačné poukazy a sociálne balíčky chýba približne sedemnásť miliónov eur. To je už po tom, čo sa dohodli s VŠŽP na pokrytí asi 50 miliónov nákladov na mzdové príplatky. Veľké štátne univerzitné a fakultné nemocnice zatiaľ nehlásia nič, ale chýbať bude aj im.

Ak sa situácia nepohne ďalej, od mája budú nemocnice vypovedať zmluvy poisťovníam. Minimálne raz tu už podobná situácia bola. V roku 2016 niekoľko desiatok nemocníc z Asociácie vypovedalo zmluvy Unio-nu. Dnes je to iné - s najmenšou poisťovňou sa dohodli už aj na rekreačných poukazoch. Najväčší problém je tento raz so štátnou VŠZP. Preč sú časy, keď táto poisťovňa bola rozšafným strýčkom. Po 112-miliónovej strate z roku 2016 si musí dávať na svoje financie poriadny pozor.

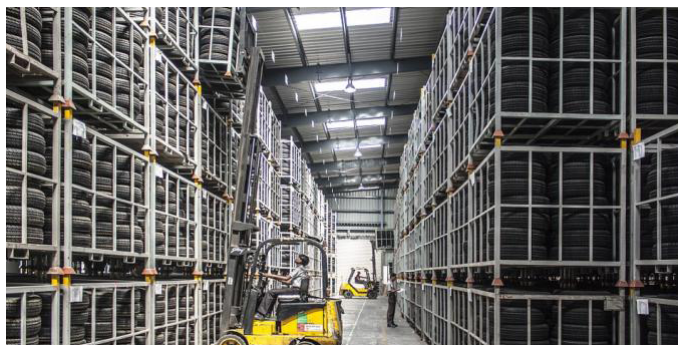

Vláda si na hasenie dopadov „legislatívnych zmien“ (rozumej predvolebných balíčkov) do tohtoročného rozpočtu pripravila 400-miliónovú rezervu. Tá sa rozchytáva v rýchlom tempe, ale 17 miliónov sa ešte bude dať naškrabať. Negatívne PR spojené s vypovedaním zmlúv štátnej poisťovni si asi nebude chcieť vláda zažiť. Je možné, že peniaze sa dolejú cez zvýšený príspevok za poistenca štátu, ktorého výška sa horko-ťažko vyrokovala len v decembri.

Kritiku môžeme spustiť hneď z dvoch uhlov. Jedným by bola kritika vládnych opatrení, ktoré prichádzajú chaoticky a nečakane, ako burina v záhone. Vláda má mandát od voličov prichádzať aj so „sociálnymi“ opatreniami. Bolo by ale fajn, keby ľavá ruka vedela, čo robí pravá. Potom by nemuseli plátať ešte čerstvý rozpočet. Hrôza pomyslieť, ako by to vyzeralo, keby daňové príjmy z roka na rok nerástli, ale nebudaj klesli.

Druhým uhlom je tok financií do zdravotníctva. K trhovej nepredvídateľnosti (výkyvy miezd a zamestnanosti znamenajú výkyvy odvodových príjmov) sa pridáva aj politická nepredvídateľnosť. Politicky sú určované príjmy, ale aj nemalá časť výdavkov (mzdy) dlhodobo plánovať v takomto prostredí je náročné. A tak to potom aj vyzerá. A že vraj trh je chaotický...

HN, 25.03.2019

Prečo makáme, ale nezarábame ako Nemci

Martin Vlachynský

Štatistický úrad oznámil prelomenie jednej zaujímavej hranice: priemerná mesačná mzda dosiahla vlni 1013 eur. Na prvý pohľad dobrá správa, ktorá však vyvoláva skôr negatívne vášne. Časť Slovenska je čoraz pevnejšie nastavená na víziu sveta, v ktorom proti Slovensku konšpirujú temné sily. Jedným z prejavov sú aj zdanlivo nízke mzdy.

Chýbajúce základy ekonómie na školách pomáhajú v živení tohto príbehu. Celé sa to dokonca zdá logické - Slovák vo fabrike na Slovensku vyrába tú istú súčiastku ako Nemec v sesterskej fabrike kdesi v dolnom Sasku. Ale plat má len tretinový.

Toto je situácia, kedy je najťažšie vysvetliť, prečo je to tak. Ak je totiž pri nejakých činnostiach zjavne odlišná produktivita zamestnanca (typicky pri službách), rozdiel v mzde je ľahko uchopiteľný. Ale ak nie je, sedliacky rozum napovedá, že sa deje nejaká krivda. Lenže ako vravel ekonóm Stuart Chase: „Sedliacky rozum je to, čo nám nahovára, že Zem je plochá.“

Za garsónku v Bratislave zaplatíte 80 000 eur. Za rovnakú garsónku v Snine zaplatíte 15 000 eur. Ak by vám predávajúci v Snine argumentoval, že aj on chce 80 000, lebo v jeho garsónke sa vospíte rovnako kvalitne ako v tej bratislavskej, len by ste pokrútili hlavou. Rovnaký mechanizmus ponuky a dopytu funguje aj pri nákupe a predaji práce. O cene aj tu rozhoduje stret ponuky práce s dopytom po práci.

Zamestnanec má dvoch konkurentov. Prvým sú ostatní zamestnanci, druhým je kapitál, teda stroje, či budovy, s ktorými pracuje. Nemecko je bezpečným prístavom pre svetový kapitál. Kapitálu tam je pretlak a tým pádom je lacný. To zvýhodňuje nemeckých pracujúcich - strojov a budov je veľa a všetky potrebujú mať pri sebe zamestnanca. Kapitál je ako

bývaniachťiv Bratislavčania a zamestnanci sú garsónky. Zapýtajú si.

No Slovensko vstúpilo do kapitalizmu prakticky bez kapitálu. Neefektívne fabriky vyrábali zastarané výrobky pre trhy, ktoré prestali existovať. Investori sem celé deväťdesiate roky chodili len nakúpať, pretože nebolo jasné, kam sa Slovensko nakoniec zvrtnie. Nakoniec sa brány otvorili a kapitál začal prúdiť. Vznikali fabriky, prichádzalo know-how. Ale stále nie sme Nemecko. Stále je tu armáda zamestnancov, ktorá pracuje v nízkoпродуктивných službách, či štátnej správe, pripravená skočiť na pracovné miesto vybavené kapitálom.

Dobrá správa je, že sa to mení. Najlepším príkladom je rastúci prílev Srbov, či Rumunov. Slovensko nie je Nemecko, ale už nie sme ani žobrákmi z východu. Už sme niekde medzi. Nemecké platy prídu vtedy, keď zamestnanec začne mať navrch nad kapitálom. Ale to sa nestane tak, že kapitál vyženieme, ale presne naopak – že kapitálu tu bude požehnané.

HN, 11.3.2019

Danajský dar

Martin Vlachynský

Keď v decembri 2016 postupne vypovedalo zhruba 40 nemocníc zmluvu zdravotnej poisťovni Union, veľký rozruch to nevyvolalo. Predsa len, najmenšia poisťovňa nemohla ukazovať príliš veľké ramená. K vypovediam viedla trocha paradoxná situácia, keď poisťovňa od nemocníc žiadala peniaze nazad.

V roku 2016 bolo ministerstvom sľúbené dodatočné dofinancovanie sektoru, na ktoré poisťovne nastavili aj platby pre poskytovateľov, ale dofinancovanie nebolo kompletne, napokon chýbalo 35 miliónov eur. Poisťovne sa ale poistili v zmluvách, kde ostala možnosť žiadať príplatky nazad, ak k dofinancovaniu nepríde.

O dva roky neskôr je situácia podstatne zložitejšia. Paradoxne, práve Union sa tento raz dohodol ako prvý a naopak, najväčšia poisťovňa robí najväčšie „okolky“. Naviac tri mesiace po tom, čo sa podobne naťahovala s lekármi. Aj keď dohoda zatiaľ nie je ani s Dôverou, najužší manévrovací priestor má vďaka nedávnomu ozdravovaniu štátna VŠZP.

Vyjednávanie o cenách nákupu zdravotnej starostlivosti je v princípe dobrý prvok v systéme. Umožňuje obmedzovať dobývanie renty z jednej aj z druhej strany (nákupca-poskytovateľ zdravotnej starostlivosti). No funguje dobre v systéme, ktorý spĺňa viacero parametrov. Napríklad nedominantné postavenie jednej či druhej strany. Inými slovami – konkurencia medzi poisťovňami, aj medzi poskytovateľmi. Aby sa nestávalo, že na politickú objednávku je možné kohokoľvek kedykoľvek pritlačiť k múru. Alebo definované štandardy a hlavne nároky na starostlivosť, aby bolo jasné, čo sa vlastne nakupuje. Dlhodobejšie rámce na nákupy, aby sa nové vyjednávanie nezačínalo, keď je ešte atrament na prechádzajúcej dohode vlhký. Prípadne legálne kanály na vstup dodatočných zdrojov do systému, nielen tých, ktoré sa „vykolíkujú“ cez povinné odvody. V neposlednej rade ale aj stabilné legislatívne prostredie v krajine, kde sa neprijímajú zásadné zmeny cez poslanecké návrhy týždeň pred

Vianocami.

Nič z tohto na Slovensku nemáme a zdravotné poisťovne niektorí označujú za prietokové ohrievače. Toto prirovnanie nie je úplne pravdivé, predsa len, aj pri dohodách s poskytovateľmi sa postupne začínajú prejavovať odlišnosti, pokojne ich nazvime inovácie, napríklad v prípade rôznych foriem odmeňovania všeobecných lekárov, v odstraňovaní limitov a podobne. No v 5 miliardovom kolose zdravotníctva sú to skôr drobnosti.

V princípe tak súčasná situácia má len jediné riešenie – dofinancovanie. Nebude to žiadna novinka, akútnych zvýšení platieb za poistenca štátu v priebehu roka, ktorými sa dofinancovanie zvyčajne rieši, sme na Slovensku zažili už dosť. Dokonca by sa žiadalo povedať, že rok, keď sa nehasí rozpočet zdravotníctva, je neštandardný. A keďže sa voľby pomaly (a možno rýchlejšie, než tušíme) blížila, tých niekoľko desiatok miliónov sa v tohtoročnom rozpočte isto nájde. Nakoniec, odchádzajúci minister financií dobre vedel, prečo v ňom necháva 400-miliónovú rezervu. Asi práve jeho odchod a nejasný nástupca ostávajú jednou z prekážok, prečo situácia ešte nebola vyriešená a volič upokojený.

Súčasná situácia vo mne vyvoláva aspoň dva dobré pocity. Po prvé, vedomie, že ani VŠZP už len tak nepustí perie a financie stráži. Nevie, nakoľko je to odvaha vedenia a nakoľko účtovná hrozba, ale vždy je lepšie vedieť o problémoch na začiatku a nie o 200 miliónovom dlhu neskôr. Druhý pocit nie je ani tak dobrý, je to skôr škodoradosť. Od začiatku sme upozorňovali na to, že sociálne balíčky sú nesystémové opatrenia s otáznym (v súčasť nulovým) prínosom pre zamestnanca, ale kvôli skokovým zmenám vytvárajú problémy naprieč celou ekonomikou. Dalo sa čakať, že najviac sa prejavia tam, kde sú mzdy hlavnou nákladovou položkou a kde sa tieto náklady nedajú preniesť na spotrebiteľa. Teda v školstve, sociálnych službách, či v zdravotníctve. S blížiacimi sa voľbami môžeme čakať čoraz zúrivejšie a tým menej vypočítateľné danajské dary voličom.

Zdravotnícke noviny, 18.4.2019

Mali by nemocnice prevádzkovať lekárne?

Martin Vlachynský

Slovensko zažíva zlaté časy. V mnohých oblastiach ale môžeme hovoriť skôr o pozlátke, ktoré zakrýva hlbšie problémy. Napríklad v školstve, kde sa materiálne vybavenie síce zlepšilo, ale procesy ostali a z reforiem neostala už ani len vízia.

No a potom tu máme sektor, kde neostalo ani len na to pozlátke. Aktuálne prebiehajúca diskusia o akútne chýbajúcich 65 miliónoch na zafinancovanie sociálnych balíčkov len pre neštátne (malé a stredné) nemocnice ukazuje, že keď je v dobrých časoch zle, tak asi ani nepredstavujeme, ako bude v zlých časoch.

Aj v tomto sektore chýbajú veľké reformy. Možno sa medzi ne zaradi chystaná stratifikácia, tú však čaká ešte prekonanie tej najťažšej prekážky – politického odporu. Uskutočnilo sa ale pomerne dosť menších zmien. Jednou z nich bol v roku 2017 príkaz štátnym nemocniciam (to sú tie najväčšie, vlastnené priamo štátom, nie samosprávami, neziskovkami, či komerčnými spoločnosťami), aby vypovedali zmluvy súkromným lekárom vo svojich budovách a založili si vlastné. Za dva roky tak o zmluvu prišlo 11 súkromných lekární.

Pýtať sa, či by mali nemocnice sami prevádzkovať lekáreň, je ako spýtať sa, či by automobilky mali vyrábať vlastné motory. Odpoveď znie – nevieme. Takéto rozhodnutie sa vždy deje za unikátnych okolností, v jedinečnom čase a priestore. Napriek tomu, že motor je nevyhnutnou časťou auta, niekedy má pre automobilku zmysel prenechať jeho vývoj a výrobu niekomu inému, niekedy nemá – a niekedy sa až spätne zistí, že sa to malo spraviť naopak.

V tomto je obrovská slabina centrálného plánovania a rozhodovania. Rozhodnutia neberú ohľad na jedinečnosť okolností každého prípadu. Ak je najefektívnejší mix rozhodnutí áno/nie (inými slovami, nie je univerzálna „správna odpoveď“), čierno-biela odpoveď centrálnych autorít (bez ohľadu na to, či povie „áno“, alebo „nie“) vždy rozhodne neoptimálna.

Je možné, že prevádzkovanie vlastných lekární nemocniciam prospeje. Ale pokojne sa môže stať, že niektorým nie. Potešujúci úvodný prítok ziskov sa môže kvôli zmene manažmentu a strate sieťového efektu časom vytratiť, prípadne zisk môže byť nižší, ako by bol zisk z trhovo nastaveného nájmu priestorov. Ešte lepšie sa to ilustruje na laboratóriách, ktoré sa odštátnili pred dvoma dekadami. Dnes mnohí nariekajú, že nemocniciam tým unikajú potenciálne zisky. Nazerajú pritom na situáciu optikou dnešných ziskov. Kde by však boli laboratória dnes (po 20 rokoch rozsiahlych kapitálových investícií a konsolidácie), ak by ostali v nemocniciach?

Môžeme filozofovať, čo by bolo keby. Ak by sa v polovici 90. rokov neodštátnili len lekáreň, ambulancie, CTčka, či labáky, ale celé nemocnice, možno by si nemocnice mnohé tieto činnosti ponechali a dnes na tom boli lepšie. Alebo by skončili v rukách „prvej vlny“ veľkých privatizérov a skončili na dne. Alebo by sa neodštátnilo nič a dnes by lekáreň a laboratória vyzerali tak, ako mnohé nemocnice – zle.

Vráťme sa ale do prítomnosti. Prevádzkovanie vlastných lekární nie je ani zlé rozhodnutie, ani dobré. Zlé je, že sa o tom rozhoduje centrálna, rozkazom úradníka. Od legendárneho telefonátu Fica vtedajšiemu riaditeľovi Všeobecnej zdravotnej poisťovne je snáď každému jasné, že v tomto rozhodovaní je politika dirigentom. Ale ak by aj na politické stolíčky zasadli Elfovia s tými najlepšimi úmyslami, centrálna rozhodovanie nie o strategických, ale malých a stredných manažérskych krokoch bude neefektívne.

eTrend, 18.4.2019

Zadlžovanie nemocníc sa nezastaví

Martin Vlachynský

Pri každom z doterajších oddlžovaním sme počúvali reči o tom, že je posledné a odteraz už bude hospodárenie nemocníc vyrovnané. Politici bohužiaľ zabúdajú na to, že ich slová nemajú čarovnú moc a veci sa neudejú len ich vyslovením.

Nemocnice síce pri súčasnom kole oddlžovania museli predstaviť ozdravné plány. Tie však sotva majú potenciál priniesť zásadnú zmenu, keďže podľa neoficiálnych informácií je ich kľúčovou časťou v mnohých prípadoch zvýšenie platieb od zdravotných poisťovní. To by prinajlepšom posunulo horúci zemiak ďalej, keďže VŠZP už teraz hlási za prvý kvartál stratu.

Jednotliví poskytovatelia majú vždy priestor na zvýšenie svojej efektívnosti, ale keďže najväčšou položkou sú personálne náklady, tento priestor je obmedzený. Vzhľadom k nábehu sociálnych balíčkov a všeobecnému rastu miezd v ekonomike budú tieto náklady ďalej rásť a preto nemožno očakávať zastavenie zadlžovania. Možnosti sú tak len dve. Zvýšiť objem financií do nemocníc cez vyššie platby poisťovní, čo by si ale vyžiadalo vyššie odvody pracujúcich a/alebo vyššie platby štátu za svojich poistencov.

Druhou možnosťou je systémové zvyšovanie efektívnosti. Niektoré cesty ukazuje projekt Hodnota za peniaze (v rámci ktorého má Ministerstvo zdravotníctva ešte veľa nesplnených úloh), dôležitý bude ale hlboký prerod smerom k menej hospitalizáciám, kratším hospitalizáciám, vyššiemu využitiu existujúceho kapitálu, lepšiemu rozdeleniu práce drahého personálu atď. Projekt stratifikácie (sám o sebe dosť pomalý) nebude stačiť. V systéme nie sú zabudované mechanizmy, ktoré by tlačili poskytovateľov k väčšej efektívnosti hrozbou straty klientov. Mnohí štátni poskytovatelia sú navyše v pozícií ekonomicky nesvojprávnej osoby, keďže ich riadenie sa začína na úrovni ministerstva a teda podlieha krátkym politickým cyklom a ochromujúcej byrokrácii. Videli sme to napríklad na absurdnej situácii s nákupom operačných stolov pre neurochirurgiu.

Ozdravné plány by zverejnené byť mali. Ak sa v nich nachádzajú nejaké citlivé informácie (aké??), tieto môžu byť pre verejnosť začiernené.

Zdravotnícke noviny, 5/2019

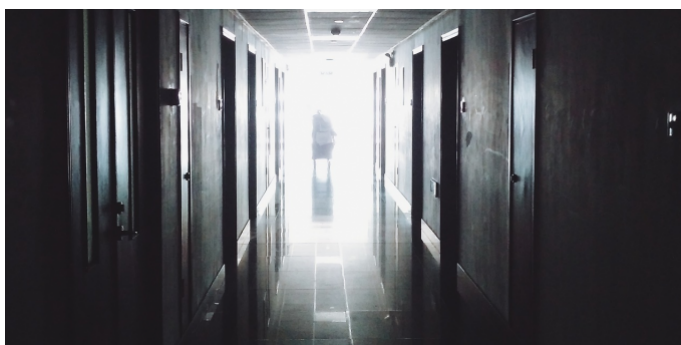
Pripravme sa na svet s menej zdravotníkmi

Martin Vlachynský

Nemocnice by chceli ambulantných lekárov zákonom donútiť, aby mali **povinné služby** v nemocniciach. Špecialisti (nie prekvapujúco) nesúhlasia. Diskusiu o tom, či by bližšie prepojenie ambulantnej a nemocničnej starostlivosti prospelo kvalite, nechám na iných. Táto snaha má v prvom rade pomôcť riešiť nie systémovú kvalitu, ale personálne problémy v malých a stredných nemocniciach. Riešenie je to len pre ne, keďže čo pribudne v nemocniciach, odbudne v ambulanciách.

Zdravotné sestry zase vedú boj o to, akú pozíciu bude mať v systéme zdravotnícky asistent, **po novom praktická sestra**. Aj tu dajme diskusiu

o kvalitatívnom dopade na systém bokom. V Považskej Bystrici sa zase stanuje pred ambulanciou neurológa a predávajú sa časenky pod rukou za 50 eur. Hlavný záporák oboch príbehov je ten istý – nesúlady medzi ponukou a dopytom zdravotného personálu. A to sme ešte len na začiatku. Vďaka vysokému priemernému veku čaká Slovensko v nadchádzajúcich rokoch vlna ich odchodov do dôchodku.

V trhovom systéme by zafungoval jednoduchý mechanizmus. Cena menšieho počtu pracovníkov by stúpila, čo by zvýšilo cenu služby, znížilo záujem zákazníkov o túto službu a zároveň (v dostatočne dlhom období) by viedlo k prílevu nových záujemcov o túto prácu. Typickým príkladom je trh s ITčkármi.

Zdravotníctvo je však do veľkej miery socializovaný systém, kde to takto nefunguje. Na peknú webstránku nemá nikto z nás zákonný nárok, na poskytnutie zdravotnej starostlivosti áno. Mzdy porastú len podľa rozhodnutia politika. Dopyt neklesne, skôr naopak. Vďaka vlne starnutia (a hlavne vlne zomierania) a bohatnutiu Slovákov bude väčší.

Politici budú voličov presviedčať, že majú riešenie. Vezmú viac študentov na univerzity, zastavia odliv absolventov do zahraničia, lekárom a sestram prihodí dácie euro a rekreačné poukazy, aj keby sa v nemocniciach kúriť nemalo, pustia sem tých pár Ukrajincov, ktorí ešte nie sú v Česku a v Poľsku, a samozrejme postavia krásne Rázsochy, kde bude radosť vzdelávať sa a pracovať.

Slovenskí politici nie sú ani schopní zostaviť rozpočet pre zdravotníctvo tak, aby sa im už o pár mesiacov nerozsypal (tak, ako im to prakticky všetci predpovedali už v decembri). Odtiaľ záchrana nepríde. On ani žiaden zázračný liek neexistuje. Na Ministerstve zdravotníctva by museli mať čarovnú harfu z Troch veteránov, aby dostatok zdravotníkov vybrnkali, a od druhého veterána nekonečný mešec s dukátmi, aby ich zaplatili.

Na taktické úlohy samozrejme netreba rezignovať. Tými sú napríklad zlepšenie podmienok na pracoviskách (technické aj manažérske), úprava kompetencií (najmä všeobecných lekárov), lepšie možnosti kariérneho rastu, flexibilnejšie úväzky (70 % medikov sú dnes ženy, pri zdravotných sestrah ani nehovoriac) a mnohé ďalšie – niekoľko zaujímavých postrehov je napríklad tu.

No nemenej dôležité je aj strategické hľadisko. Aj po splnení „taktických úloh“ (kto ich splní?) a priliatí miliárd eur do systému sa nožnice medzi ponukou a dopytom v nasledujúcich 10-20 rokoch zásadne roztvoria. Kým ministri zdravotníctva tejto vlády budú dávno odviať časom, mnohí z čitateľov tohto článku začnú do zdravotného systému čoraz intenzívnejšie nakúkať.

Situácia pre dnešných politikov totálne nezaujímavá, ale pre jadro obyvateľov kľúčová. Ako zlepšiť svet, kde bude podstatne menšia ponuka zdravotníkov, než by dopyt chcel?

- Určiť nárok. Najobohratejšia pesnička v slovenskom zdravotníctve. Všetci by chceli zadefinovať, že čo presne to verejné zdravotníctvo má dodávať zadarmo, ale nikomu sa to zatiaľ nepodarilo. Verejne vyhlásiť, že na toto z poistenia nárok máte a na toto už nie, si vyžaduje sociopata, alebo politického samovraha. Ale tento deficit definície bude čoraz citeľnejší. S postupujúcim pokrokom sa bude rozširovať škála funkčných riešení diagnóz. Od hrubých a lacných až po špičkové a super-drahé. Ak nebude určený nárok v súlade so zdrojmi, chaos sa bude prehľbovať. Aby niekto dostal špičkovú starostlivosť, ušetrí sa na niekom inom aj v základných veciach. Deje sa to dnes a bez definície nároku toho bude viac.

- Plánovať si zdravie. Ako si dnes plánujeme kariéru, či osobné financie, budeme si plánovať aj zdravie. Rozhodnutia fajčiť, nehybať sa, či nezaujímať sa o preventívne prehliadky bude mať väčšie dopady na vašu peňaženku.

- Šetriť si. Socializovaný zdravotný systém dokáže aj pri dobrom spravovaní zabezpečiť len obmedzené množstvo služieb v obmedzenej kvalite. Samoplatcov pribudne.

- Formalizovať v systéme platby. Zdravotná starostlivosť je luxusný statok (ekonomický terminus technicus – jeho príjmová elasticita je vyššia ako 1), nemá klesajúci medzný úžitok (nie každý chce ďalšie auto, ale každý chce ďalší deň zdravého života) a bude tvoriť čoraz väčší diel nášho spotrebného koša. V priebežnom systéme zdravotného poistenia je konflikt medzi platcami (pracujúcimi) a poberateľmi (dôchodcovia) a ten bude narastať. Peniaze spotrebiteľov si cestu do systému nájdú, buď cez pokútne 50-eurovky ako v Považskej Bystrici, alebo oficiálne.

- Nakupovať výhodne. A to aj v zahraničí. „Západniari“ dnes bežne lietajú do Maďarska, Poľska, či Thajska za zákrokmi. Vráťane Britov, pokrytých NHS. Tento trend sa bohatnutím rozširuje aj ku nám. Už dnes dôchodcovia z Martina cestujú za lacnejšími novými zubami na Ukrajinu. Dá sa využiť dvoma spôsobmi – ušetriť domácomu systému využívaním lacnejšieho zahraničia, alebo naopak otvorením sa zahraničným klientom, ktorí potiahu služby aj pre domácich. Nemusíme sa porovnávať len s Thajskom, v Nemecku ročne poskytnú starostlivosť v hodnote miliardy eur viac ako 115 000 pricestovným klientom, v rebríčkoch sa začína objavovať aj Česká republika.

- Zvýšiť zainteresovanosť pacienta. Dnes pre pacienta prakticky neexistuje iná motivačná väzba znižovať spotrebu, ako jeho nechutť ku konzumácii zdravotných služieb. „Zajacovky“ (20-korunové poplatky) boli extrémne nepopulárne, ale efektívne. Systémovejšie opatrenie je zapracovať motivácie priamo do poistného systému, napríklad formou bonusov/malusov.

- Šetriť vzácny (a teda drahý) čas zdravotníkov. Nejde len o papiere, ale najmä o kompetencie. Trh prinesie riešenia, ako zjednodušiť a zautomatizovať niektoré činnosti, otázne je, či ich rigidný systém dokáže prijať. Do tejto kategórie patrí aj implementácia moderných technológií, ktoré umožňujú sledovať, či vyšetřovať pacienta v domácom prostredí.

- Prijatť zahraničných zdravotníkov. Dnes sa naťahujeme o Ukrajincov. Ale o 20 rokov budú mať navrch tí, ktorí dokážu zapracovať indických doktorov alebo filipínske sestry.

Denník N, 24.5.2019

Na čom robiť cez leto

Martin Vlachynský

Nebojte sa, väčšina z nás by mala dovolenkovat'. S naplnením času chcem pomôcť politikom. V lete by sa mali pomaly rodiť volebné programy strán. Časy proklamovanej ekonomickej hojnosti budú zväzdať skôr k populistickému rozdávaniu ako k reálnym reformám. Preto chcem stranám trochu pomôcť – čo sa dá slovenskej ekonomike a podnikateľskému prostrediu ponúknuť?

Veľké zníženie daňových sadzieb (už sme počuli o korporátnej dani aj DPH) by pri veľkej snahe bolo možné, ale neverím mu. S každým novým mračnom nad verejným rozpočtom (a že ich tam začalo pribúdať) sú takéto sľuby ťažko realizovateľné. No v daňovej oblasti sa dá aj bez toho spraviť veľa.

Daňový systém je doslova zaplevelený množstvom daní a daničiek, ktoré nie sú pre rozpočet kritické, no statočne škodia administratívnymi nákladmi, ale aj krivením motivácií. Daň z poistenia, banková daň, registračná daň, ale aj bizarné zdravotné poistenie z výhier sú horúci kandidáti. Odvážnejšie strany môžu skúsiť v daňovej politike „estónsku“ daň, teda zdaňovať iba rozdelený zisk. Mimochodom, okrem Estónska, kde tento model funguje už dve dekády, ho minulý rok zaviedli aj v Lotyšsku. Pre menej náročných sa ponúka zrušiť limit na odpočítateľnosť straty či voľnejšie odpisové doby.

Živnostníkom sa daňová záťaž výrazne znížila, no stále ich tlačia vysoké minimálne odvody. A už roky sa hovorí o živnostenskej licencií, ale bez reálnych činov. Touto licenciou by si živnostník jednorazovo na rok zaplatil všetky dane a odvody, a tým zmazal takmer všetku administratívu a zjednodušil finančné plánovanie.

Niečo podobné sa dá skúsiť aj na trhu práce. Viacero európskych krajín pozná „pracovný voucher“, ktorý umožňuje legálne a jednoducho zakúpiť si isté množstvo práce – napríklad stráženie detí, kosenie záhrady či jednorazové práce na farme. Umožnili by legálne zapojiť do trhu práce aj tie skupiny obyvateľstva, pre ktoré je štandardný pracovný trh ťažko dosiahnuteľný.

Na poli boja proti byrokracii sa dá spraviť veľmi veľa. Inovatívnym a rýchlo realizovateľným krokom by bolo vytvorenie záväzných zoznamov povinností. Ak si chcete napríklad otvoriť reštauráciu, pridete na jednu webovú stránku, kde sú vypísané všetky vaše povinnosti, od hygieny až po prihlásenie zamestnanca na sociálku. Slovo „záväzný“ znamená, že ak v tomto zozname nejaká povinnosť nie je uvedená, štát ju od vás nebude môcť vymáhať či vás za ňu pokutovať.

Nápadov, ktoré nie sú ľavicové ani pravicové, a ktoré neukroja tretinu rozpočtu, sa dá nájsť veľa. Snáď aspoň časť leta venujú politici ich hľadaniu.

HN, 3.6.2019

Nechaj si štátom preplatiť dovolenku!

Keď sociálny systém motivuje ľudí nepracovať, oni skutočne budú nepracovať. Odvody zo mzdy sa nedajú znižovať, ak neprimeraná štedrosť v dávkach tlačí na výdavky.

INESS

Nechaj si štátom preplatiť dovolenku!

Si ajt'ák a máš plat 2000 € mesačne?

Za poistenie v nezamestnanosti zaplatíš za dva roky (vrátane odvodu zamestnávateľa)

960 €

Po dvoch rokoch požiadaš o dávku v nezamestnanosti, získaš mesačne v čistom

941 €

To je rovnako veľa, akoby si bol zamestnaný za hrubú mzdu 1250 €

Za 6 mesiacov to je

5 646 €

960 € vs. 5 646 €

Dávka je v porovnaní so zaplateným poisťným výhodná pri hocikakom vysokom príjme

Štát ti ju preplatí, aj keď dobrovoľne ukončíš pracovný pomer!

V roku 2018 poberalo 6755 ľudí dávku v nezamestnanosti vyššiu ako 881 €

10 % poberateľov s najvyššími dávkami si odnieslo štvrtinu výdavkov fondu poistenia v nezamestnanosti

Poistenie má pokrývať nepredvídané udalosti. Na plánovanú dovolenku by si mal človek našetriť zo svojho.

Aj vďaka nezmyselnej štedrosti v dávkach nemôžu byť odvody do Sociálnej poisťovne nižšie.

Pomôže daň z cukru v boji s obezitou?

Vyspelé štáty zažívajú v posledných dekádach epidémiu obezity. Aj na Slovensku narástla miera obezity za posledných 35 rokov na dvojnásobok. Táto situácia vyvoláva tlak na zdravotný systém, ale aj na vznik politických riešení.

Jedným z nich je „daň z cukru“, ktorá sa v posledných rokoch v rôznych formách zjavila vo viacerých štátoch sveta. Aj na Slovensku bola diskusia o dani z cukru, konkrétne v podobe zdanenia sladených nápojov, oživená analýzou IFP.

Sme presvedčení, že diskusia o dani predbieha diskusiu o obezite a spôsoboch čelenia tomuto problému. Preto sme v INESS pripravili novú publikáciu s názvom „Trpká daň z cukru“. V tejto publikácii sa okrem iného dozviete štatistické fakty o cukre a sladených nápojoch na Slovensku:

- Na Slovensku od roku 1990 spotreba stolového cukru na osobu klesla o 20 %. Celková spotreba cukru vrátane kalorických sladidiel medzi rokmi 1993-2013 stúpila o 31 %. Od roku 2010 mierne klesá. V oboch štatistikách sú však veľké medziročné výkyvy a kvalita týchto dát je otázna.
- Cukor zo sladených nápojov predstavoval 4% denného kalorického príjmu Slováka v roku 2013.
- Spotreba rôznych typov sladených nápojov medzi rokmi 1998-2017 narástla o 64 %, od roku 2010 však klesá. Priemerný medziročný pokles v období 2010–2017 je -2,8 %.
- Podľa odhadov INESS podiel nápojov na celkovom spotrebovanom cukre rástol zhruba do roku 2007, kedy sa trend otočil. Podiel cukrov v nápojoch na celkovej spotrebe cukrov výrazne klesol na 32%.
- Spotreba nesladených nápojov v rokoch 1998-2017 narástla o 128 %, spotrebitelia tak už dnes nahrádzajú sladené nápoje hlavne vodami
- Podľa výpočtov INESS by pokles spotreby sladených nápojov o 1 % znamenal v slovenských podmienkach pokles spotreby cukru ako 0,4 gramu denne.

Druhá časť publikácie sa venuje polemike, nakoľko je cukor sám zodpovedný za nárast obezity a aké sú odhadované dopady dani z cukru v rôznych štátoch:

- V USA narástla medzi rokmi 1970–2010 denná kalorická spotreba o 474 kalórií, no viac ako 90 % z tohto nárastu vedci pripisujú múke, cereálnym produktom a pridanému tuku.
- Americká štúdia z roku 2010 prišla k záveru, že 1 percentuálny bod dane na sladené nápoje znižuje hodnotu BMI o 0,003. Normálna hodnota BMI je 18,5-25.
- Iná americká štúdia odhadla dopad 20 % dane ako zmenšenie miery obezity dospelých z 33,5 % na 30,8 % populácie.
- Britská štúdia odhadla dopad 20 % dane ako zníženie počtu obéznych dospelých jedincov o 1,3 % v Británii, v Írsku by takýto efekt mala 10 % daň.
- Nemecká štúdia z roku 2011 prišla k záveru, že zdravotné náklady na ľudí na hrane medzi nadváhou a obezitou sú vyššie o 15 %, pre ľudí s BMI 40 to bolo +64 % a pri ľuďoch s extrémne vysokým BMI 50 to je až +160 %.

V závere konštatujeme, že rastúca prevalencia obezity je závažný zdravotnícky problém vo svete aj na Slovensku. Za nárastom obezity sú však komplexné spoločenské zmeny, ktoré viedli ku zmenám v životospráve

a fyzickej aktivite moderného človeka.

Daň z cukru sa ukazuje ako nástroj s nízkym dopadom na množstvo skonsumovaného cukru a veľmi nízkym dopadom na zmenu BMI. Zmenu v miere obezity je možné dosiahnuť len komplexným prístupom. INESS preto navrhuje:

- Neotvárať diskusiu o dani z cukru samotnej, ale diskusiu o obezite ako takej.
- Do roku 2020 dôkladne vyhodnotiť doterajších 10 rokov boja proti obezite pomocou ukazovateľov priamo spätých s obezitou.
- V prípade neuspokojivých výsledkov predstaviť prepracovaný plán boja proti obezite s merateľnými cieľmi.
- Zamerať pozornosť na komplexnú starostlivosť o obézných v slovenskom zdravotníckom systéme.
- Intenzívnejšie zapojiť zdravotné poisťovne. Napríklad umožniť poisťovňam finančne motivovať tých poistencov, ktorí sa aktívne zapájajú do zlepšovania/udržiavania ich zdravotného stavu. Bez možnosti väčšej súťaže v produktoch poisťovní, budú však ich možnosti obmedzené.

Publikáciu si môžete stiahnuť ako PDF na tomto linku: http://iness.sk/sites/default/files/documents/pdf/IPN/trpka_dan_cukru.pdf

INESS

Martin Vlachynský
Radovan Ďurana

TRPKÁ
DAŇ Z CUKRU

Keď byrokrati škrtajú byrokráciu

Tri byrokratické balíčky už prešli vládou. Zo stovky opatrení sa podarilo do sveta dostať 40, pričom Slovensko kleslo v rebríčku Doing Business od roku 2016 z 29. na 42. miesto.

V IPN Keď byrokrati škrtajú byrokráciu sme analyzovali priebeh a obsah prijímaných balíčkov. Zároveň sme identifikovali hlavné neduhy, ktoré spôsobujú, že podnikateľské prostredie sa zlepšuje minimálne:

- **Rezortizmus** – Ministerstvo hospodárstva SR nedokáže efektívne presadzovať zmeny v tých oblastiach podnikania, kde vládu iné ministerstvá. Debyrokratizácia sa nestala plošnou politickou prioritou
- **Byrokratizmus** – absencia reformného ťahu na bránku sa premenila na nekonečné analyzovanie a komplikovanie procesu odstraňovania regulácií
- **Neefektívna verejná správa** – štát nedokáže využívať voľné kapacity úradov v oblastiach s nižšou mierou podnikateľských kapacít, lehoty netrvajú naprieč krajinou rovnako dlho
- **Lipnutie na kontrole** – neochota vzdať sa preventívnej kontroly podnikateľskej činnosti
- **Absencia deregulačných nástrojov** – ak v legislatívnom systéme chýbajú pravidlá ako „jedna za jednu“, alebo regulácie na dobu určitú, tak prísun nových regulácií bude naďalej rásť
- **Vymožiteľnosť práva** – reforma súdnictva, špecializácia súdov a zrýchlenie konaní sú nevyhnutnou požiadavkou pružného podnikateľského prostredia

Analýzu si môžete stiahnuť [tu](#).

(Not So) Smart regulation

Najnovšie už desiate číslo zborníku 4liberty review s názvom [\(Not So\) Smart Regulation](#) pojednáva o rôznych spôsoboch a efektoch odstraňovania regulácií.

7 textov v angličtine think tankov z rôznych krajín strednej a východnej Európy sa venuje rôznym sektorom podnikania:

- V prípade Srbska je to [úspešná snaha výrazne poskočiť](#) v rebríčku Doing Business,
- v prípade Slovenska je to [neúspešná snaha poskočiť](#) v tom istom rebríčku,
- poľský príklad ukazuje, [ako selektívne regulácie a dane](#) môžu poškodzovať malých podnikateľov
- v prípade Česka je to [príbeh deregulačných ambícií](#) a [zavádzaní nových nákladov](#) podnikateľov
- Litovci [popisujú nevýhody a negatíva](#) víkendovej regulácie otváracích hodín v obchodoch
- V prípade Bulharska je to [neúspešný proces odstraňovania regulácií](#) a liberalizácie energetického trhu
- V prípade Ukrajiny je [analyzovaný efekt prezidentských volieb](#) na vnímanie podnikateľského prostredia

Príbeh slovenského pokusu o zlepšovanie podnikateľského prostredia vyšiel aj v slovenčine ako IPN s názvom [Keď byrokrati škrtajú byrokráciu](#).

Tieto v mnoho zaujímavé texty sú doplnené o [predslov](#) Detmara Doeringa, riaditeľa regionálnej pobočky [Friedrich Nauman Stiftung](#), ktorý okrem iného poznamenáva: „Krajiny s menšou mierou regulácie majú takmer 10 násobne vyššie HDP, ako krajiny s vysokou mierou regulácie“.

V závere publikácie Radovan Đurana [zhrnul](#), prečo deregulácia a snaha o zlepšovanie podnikateľského prostredia má len limitovanú šancu na zmenu v prostredí štátu blahobytu (welfare state).

Publikácia v tlačenej podobe je na vyžiadanie v INESSe, píšete na info@iness.sk

Publikáciu si môžete stiahnuť aj v celku na tomto linku: http://4liberty.eu/wp-content/uploads/2019/04/4liberty.eu-Review-No.10_single-page.pdf

Podujatia

INESS na okrúhlym stole zdravotníctva

Martin Vlachynský sa ako zástupca INESS zúčastnil Okrúhleho stola zdravotníctva, ktorý organizoval denník Hospodárske noviny. Uskutočnil sa 5. februára 2019 v Bratislave v Aucafe.

Okrúhmi diskusie bolo najmä:

- Ako sa tvorí rozpočet
- Sú platby štátu za poistencov dostatočné?
- Mali by sa súčasne znížiť zdravotné odvody pracujúcich?
- Do akej miery majú participovať pacienti priamymi platbami?
- Programové rozpočtovanie

Okružleho stola sa zúčastnili aj Martin Smatana, riaditeľ Inštitútu zdravotnej politiky, Miriama Letovanec Svetkovska, riaditeľka Implementačnej jednotky Úradu vlády, Martin Vlachynský, analytik INNES, Martin Barto, člen zdravotníckeho tímu SaS, Viktor Novysedlák, výkonný riaditeľ Kancelárie Rady pre rozpočtovú zodpovednosť, Martin Kultán, generálny riaditeľ Poistovne Dôvera, Jozef Mathia, analytik pre zdravotníctvo Penta Investments, Štefan Zelník, predseda výboru NR SR pre zdravotníctvo. Moderátorom bol Tomáš Szalay.

INESS na Healthcare roundtable

Veľvyslanectvo Holandského kráľovstva v utorok 2. apríla zorganizovalo podujatie pre pozvaných hostí v hoteli Carlton. Témou bolo fungovanie holandského zdravotného systému, ktorého princípy, ale aj efektívnosť sú v mnohých ohľadoch unikátne.

Nosnou časťou boli prednášky dvoch holandských expertov, rozsiahly priestor bol však aj pre otázky a komentáre zhruba 25 účastníkov. Za INESS sa podujatia zúčastnil analytik Martin Vlachynský.

Programové stretnutie SaS k zdravotníctvu

V sobotu 23. marca usporiadala strana SaS stretnutie k programu strany pre oblasť zdravotníctva. Líderka strany pre zdravotníctvo Janka Cigániková, Martin Barto a Eugen Jurzyca privítali zhruba 30 hostí, vrátane analytika INESS Martina Vlachynského.

Náplňou celodenného programu bola konfrontácia programu SaS s názormi hostí. Bolo to na slovenské pomery ojedinelé podujatie, počas ktorého sa vecne prebralo veľké množstvo problémov slovenského zdravotníctva a ich potenciálnych riešení.

INESS na podujatí Liberal Impact Network vo Varšave

Bruselský ELF (European Liberal Forum) organizoval vo Varšave v dňoch 7-8. februára 2019 medzinárodný workshop s názvom Liberal Impact Network. S prezentáciou na tému Entrepreneurial thinking for political organisations na ňom vystúpil Richard Ďurana z INESS.

Na workshope sa zúčastnilo 12 riaditeľov think tankov od Portugalska, cez Holandsko, Veľkú Britániu až po zástupcov balkánskych krajín.

Seminár pre novinárov: prezentácia publikácie o pozemkových úpravách

15. apríla 2019 organizoval INESS vo svojich priestoroch seminár pre novinárov, na ktorom prezentovala Monika Budzák výsledky novej publikácie - Pozemkové úpravy: šanca na skutočnú reformu.

Rozdrobené pozemkové vlastníctvo ako aj chaos vo vlastníckych a užívateľských vzťahoch riešia pozemkové úpravy. Nariaďuje a financuje ich štát. Za posledných 10 rokov však neboli obstarané žiadne projekty pozemkových úprav. Aké benefity prináša usporiadané pozemkové vlastníctvo pre obce, farmárov a bežných ľudí a aké zhodnotenie poľnohospodárskej pôdy môžeme očakávať po scelení pozemkov - aj to zaznelo na seminári.

Publikáciu si môžete stiahnuť aj vy, vo formáte [PDF je dostupná tu](#).

Seminár pre novinárov o dani z cukru

Pri príležitosti vydania publikácie [Trpká daň z cukru](#) zorganizoval INESS vo štvrtok 11. apríla seminár pre novinárov. Témou tohto seminára bol prehľad možných efektov zavedenia dane z cukru, respektíve zo sladených nápojov.

Rozprávali sme sa najmä o efekte tohto nástroja pri boji s obezitou, ale aj iných možnostiach, ako čeliť epidémii obezity. Seminár viedli autori publikácie Radovan Ďurana a Martin Vlachynský.

INESS na Transatlantic CEO Summit

Richard Ďurana z INESS sa zúčastnil na každoročnom Transatlantic CEO Summit organizovanom americkým Atlas Network, tentoraz v Aténach v Grécku v dňoch 6-8. mája 2019.

Podujatie je určené pre riaditeľov vybraných amerických a európskych think tankov. Témami tohtoročného stretnutia boli okrem iných napríklad Idea Diffusion Model, populizmus, príjmová či nerovnosť. Preberali sa tiež aktuálne projektové a operatívne výzvy jednotlivých organizácií, ako aj možnosti spolupráce medzi jednotlivými think tankmi.

Viac informácií v anglickom jazyku [nájdete tu](#).

INESS na Europe Liberty Forum 2019

Richard Ďurana z INESS sa zúčastnil na medzinárodnej konferencii [Europe Liberty Forum](#).

Richard Ďurana z INESS sa zúčastnil na medzinárodnej konferencii [Europe Liberty Forum](#), ktorú spoločne organizovali grécky KEFIM a americký Atlas Network v Aténach v dňoch 9-10. mája 2019.

Na podujatí sa zúčastnilo viac ako 200 zástupcov free market think tankov a organizácií zo 44 krajín - nielen z Európy, ale aj z blízkeho východu, Afriky a severnej Ameriky.

Fotogaléria z podujatia je dostupná na [tomto linku](#).

INESS na TaPcon 2019

Prvého ročníka retailovej konferencie TaPcon sa v hoteli Senec v Senci zúčastnil aj zástupca INESS Martin Vlachynský.

Na podujatí, ktoré sa konalo 14.5., sa zišlo viac ako 100 zástupcov maloobchodu zo Slovenska, najmä z oblasti rýchloobrátkového sortimentu (potraviny a drogeria) a hostia z Českej republiky. INESS bol hosťom v panelovej diskusii, ktorá diskutovala dopady troch zákonov, ktoré najviac zasiahli slovenský maloobchod - odvod reťazcov, zákon o neprimeraných podmienkach a zákon o cenách.

Spoludiskutujúcimi boli Martin Krajčovič zo Slovenskej aliancie moderného obchodu, Martin Katriak zo Zväzu obchodu SR, Jana Venhartová z Potravinárskej komory Slovenska, moderátorom bol generálny riaditeľ Nielsen ČR/SR Karel Týra.

Najlepší mladí ekonómovia a ekonómky na Slovensku

Ekonická olympiáda zavítala na Slovensku len na sklonku roka 2017, napriek tomu oslovila vyše 4 000 stredoškôľakov. Záujem sa ešte prehĺbil v tomto ročníku, kedy sa zapojilo o 1300 študentov viac. Druhý ročník súťaže sme zavŕšili celoslovenským finále, v ktorom sa zišlo 50 najlepších mladých ekonómov a ekonómiek zo všetkých krajov Slovenska.

V priestoroch Auly Ekonomickej univerzity sa dňa 25. apríla 2019 konalo celoslovenské finále Ekonomickej olympiády. Projekt zameraný na zlepšenie ekonomickej a finančnej gramotnosti stredoškôľakov organizuje INESS – Inštitút ekonomických a spoločenských analýz, v spolupráci s českým Inštitutom ekonomického vzdelávania (INEV). Prostredníctvom svojich vzdelávacích projektov INESS dlhodobo pracuje s mladými ľuďmi na Slovensku a učí ich kriticky nazerať na ekonomické trendy doma i v zahraničí.

Finálové kolo bolo vyústením celého testovania, ktoré stredoškôľáci podstúpili. Do školského online kola sa prihlásilo viac ako 5 300 študentov zo 181 stredných škôl. Tu ich čakalo 25 testových otázok, ktoré boli náhodne generované z oblastí ako ekonomická história, mikroekonómia, aktuálne otázky z domácej a svetovej ekonomiky, či makroekonómia a medzinárodná ekonómia. Nasledovali písomné krajské kolá, do ktorých postúpilo 438 súťažiacich. Po vyhodnotení testov sa z celkového počtu kvalifikovalo len 0,9 % študentov, ktorí patrili k päťdesiatke finalistov v celoslovenskom kole.

“V školskom kole išlo viac o termíny a konkrétne vedomosti, ktoré boli ale zaujímavo uplatniteľné v praxi. Najlepšia časť však prišla v krajskom a celoslovenskom kole, kde sme sa museli zamýšľať nad veľmi aktuálnymi ekonomickými problémami, ktoré vplývajú na náš bežný život. Výborne zostavené testy, ďakujem” – odkazuje finalista Ekonomickej olympiády 2018/2019 v dotazníku spokojnosti.

V písomnom teste celoslovenského finále mali súťažiaci preukázať svoj všeobecný prehľad z ekonomickej teórie a histórie, analytické a argumentačné schopnosti a v neposlednom rade aj zručnosti z finančnej gramotnosti. Otázky sa zameriavali na aktuálne ekonomické témy ako zastropovanie dôchodkového veku, ponuku ubytovacích služieb počas Majstrovstiev sveta v hokeji, či možné dopady (dnes už zrušeného) odvodu pre reťazce na výber daní a ceny potravín. Desiatka študentov s najlepšimi výsledkami z písomného testu postúpila do ústneho kola, v ktorom študenti svoje vedomosti obhajovali pred odbornou porotou. Členmi odbornej poroty boli odborníci z akademickej obce, súkromného a neziskového sektora: doc. Ing. Mgr. Zuzana Juhászová, PhD. (Ekonická univerzita v Bratislave), Ing. Daniela Danková (Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici), Ing. Štefan Máj (Nadácia Slovenskej sporiteľne), Ing. Robert Chovanculiak, PhD. (INESS) a Mgr. Marcela Veselková, PhD. (Slovenská ekonomická spoločnosť).

Finále ale nebolo len o písaní testov, či ich vyhodnocovaní. Celým dňom súťažiacich sprevádzali organizátori z INESS. Na rozptýlenie a spríjemnenie atmosféry bol pripravený ekonomický kvíz v podaní Martina Vlachynského a Roberta Chovanculiaka. Nasledoval krst novej učebnice pre stredné školy s názvom Ekonómia v 31 hodinách, ktorú vydal INESS v spolupráci s vydavateľstvom Expol Pedagogika. Krstným otcom učebnice bol pán Ivan Mikloš, bývalý minister financií SR, ktorý v súčasnosti pôsobí ako ekonomický poradca ukrajinského premiéra prezident MESA10.

„Učebnice sú na Slovensku vždy politickou témou. Vždy na začiatku školského roku prinesú médiá informácie o tom, koľko učebníc na školách chýba, a časovo príslušní ministri školstva sa k tomu vyjadria. Potom sa rozpúta približne na dva až tri týždne debata o potrebe otvoreného alebo zatvoreného trhu s učebnicami, a už v období Halloweenu, prípadne volieb si na tento problém nikto nespomenie. Nikto ako nikto. Vy, študentky, študenti a pedagógovia na to musíte myslieť stále, keď si píšete poznámky diktované z katedry...” – povedala Mgr. Mira Schrimpelová Bianchi.

Počas ústneho preskúšania prebiehala aj diskusia pre verejnosť s názvom Ako Slováci (ne)investujú?, kde svoje pohľady na investovanie prezentovali Juraj Karpiš (INESS), Jozefína Žáková (SLASPO), Ján Šebo (EF UMB) a Radovan Sukup (SLOVCA). Poslucháči diskusie sa obohatili o nové informácie, skúsenosti diskutujúcich, získali aj investičné rady. Zaujímali sa aké sú výhody a nevýhody životného poistenia, či životné poistenie nie je výhodný produkt iba pre poisťovne. Rozpútala sa búrlivejšia diskusia o kladných a záporných stránkach nájomného bývania pre mladého človeka.

V závere podujatia sme vyhlásili konečné poradie desiatky najlepších mladých ekonómov a ekonomiek Slovenska. Tretie miesto zaujala Karin Križovská z Gymnázia Ľ. Štúra v Trenčíne, druhé miesto Eva Schwarzová z Obchodnej akadémie Kukučínova v Trnave a absolútnym víťazom druhého ročníka Ekonomickej olympiády sa stal Šimon Pekár z Bilingválneho gymnázia M. Hodžu v Sučanoch. Súťažiacim gratulovali organizátori, partneri projektu a tiež členovia Odbornej rady Ekonomickej olympiády. Trojica najúspešnejších súťažiacich sa môže navyše tešiť z hodnotných cien ako čítačka elektronických kníh Kindle (3. miesto), mobilný telefón Xiaomi (2. miesto) a laptop Lenovo (1. miesto). Avšak ani ostatní súťažiaci neobišli naprázdno. Prvá desiatka súťažiacich si odniesla knihu Moc faktov od Hansa Roslinga a ročné predplatné ekonomického týždenníka Trend získal každý z päťdesiatky súťažiacich.

“Organizáciu Ekonomickej olympiády hodnotím veľmi pozitívne – na celej súťaži je vidieť ľudský prístup, ochotu a zapálenie organizátorov.” – odkázal ďalší súťažiaci v hodnotiacom dotazníku.

Druhý ročník Ekonomickej olympiády opäť poukázal na množstvo mladých ekonomických talentov, ktoré na Slovensku máme. Poukázal zároveň aj na potrebu praktickejšieho ekonomického vzdelávania na stredných školách. Veríme, že o mnohých menách z Ekonomickej olympiády budeme ešte veľa počuť a aj oni budú nositeľmi dobrého mena Slovenska doma, či v zahraničí.

Organizácia Ekonomickej olympiády by nebola možná bez podpory našich partnerov, ktorým týmto srdečne ďakujeme. Partnermi v školskom roku 2018/2019 boli Slovenská banková asociácia, Nadácia Slovenskej sporiteľne, Slovenská asociácia poisťovní, Nadácia EPH, Nadácia Tatra banky, Atlas Network, Nadácia Advance Investments, INEV – Institut ekonomického vzdelávania, Slovenská ekonomická spoločnosť, VŠ CEVRO Institut v Prahe a mediálni partneri Týždenník TREND a jeho projekt Použi rozum Trend a Poradca podnikateľa. Špeciálna vďaka patrí aj slovenským univerzitám, ktoré nám poskytli podporu pri organizácii krajských kôl a celoslovenského finále: Technická univerzita v Košiciach, Prešovská univerzita v Prešove, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Žilinská univerzita v Žiline, Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave a Ekonomická univerzita v Bratislave.

Profily jednotlivých súťažiacich [nájdete tu](#).

Poradie najlepších 10 súťažiacich si môžete [pozrieť tu](#).

Poradie súťažiacich po písomnom kole si môžete [pozrieť tu](#).

Ekonomické reči 18: Pokrok bez povolenia

29.5. sa konali v poradí 18. Ekonomické reči s názvom **Pokrok bez povolenia: ako zdieľaná ekonomika, crowdfunding a kryptomeny zmenili svet**. Podujatia sa zúčastnilo okolo 30 ľudí. V publiku boli študenti, politici, podnikatelia a iní, ktorých daná téma zaujala. S publikom diskutoval Róbert Chovanculiak z INESS, ktorý prezentoval zaujímavosti vychádzajúce z jeho rovnomennej knihy.

Prezentáciu Roberta Chovanculiaka k téme [nájdete tu](#).

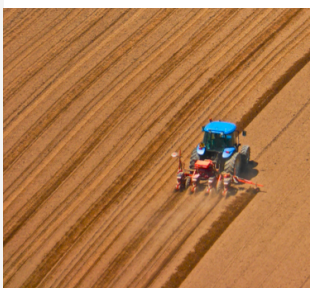

INESS publikácie

Tri byrokratické balíčky už prešli vládou. Zo stovky opatrení sa podarilo do sveta dostať 40. V IPN **Keď byrokrati škrtajú byrokraci** sme analyzovali priebeh a obsah prijímaných balíčkov. Zároveň sme identifikovali hlavné nedostatky, ktoré spôsobujú, že podnikateľské prostredie sa zlepšuje minimálne.

Na Slovensku narastá miera obezity za posledných 35 rokov na dvojnásobok. Táto situácia vyvoláva tlak na zdravotný systém, ale aj na vznik politických riešení. Preto sme pripravili novú publikáciu s názvom „**Trpká daň z cukru**“.

Poriadok do pozemkového vlastníctva prinášajú pozemkové úpravy. V našej publikácii **Pozemkové úpravy: šanca na skutočnú reformu** sme sa pozreli na možné benefity upraveného pozemkového vlastníctva.

INDEX PRUŽNOSTI ZAMESTNÁVANIA 2019

V rebríčku 41 krajín EÚ a OECD sa Slovensko umiestnilo na 32. mieste v Indexe pružnosti zamestnávania. Oproti predchádzajúcemu roku to znamená pokles o 6 miest. Píšeme o tom v INT **Index pružnosti zamestnávania v roku 2019**.

Návrh rozpočtu verejných financií na rok 2019 obsahuje viacero faktorov hodných diskusie. V novej publikácii **Šachy s poisťenicami štátu** sme sa sústredili na jeden z nich – kapitolu zdravotníctvo. Ešte konkrétnejšie sa pozrieme na platby zdravotného poistenia za poisťencov štátu.

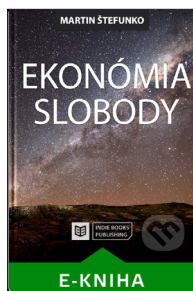
ŠACHY S POISŤENICAMI ŠTÁTU

ODVOD REŤAZCOV

Návrh rozpočtu verejných financií na rok 2019 obsahuje viacero faktorov hodných diskusie. V novej publikácii **Šachy s poisťenicami štátu** sme sa sústredili na jeden z nich – kapitolu zdravotníctvo. Ešte konkrétnejšie sa pozrieme na platby zdravotného poistenia za poisťencov štátu.

INESS knihy

MARTIN ŠTEFANKO: EKONÓMIA SLOBODY

E-kniha popisuje základné myšlienky rakúskej školy ekonómie a ich aplikácie. Rakúska škola dávno pred kolapsom komunizmu popísala problémy socialistického ekonomického plánovania a jej dnešní predstavitelia úspešne predpovedali finančnú krízu.

PHILIPP BAGUS: TRAGÉDIA EURA

Politický projekt euro má vážne problémy. Zdá sa, že Friedmanova kľatba sa začala naplňovať. Bestseller nemeckého ekonóma Philippa Bagusa v slovenskom vydaní TRIM Broker a INESS.

Učebnica pre stredné školy: Ekonómia v 31 hodinách

Učebnica je spracovaná ako základný učebný text na podporu osvojovania, porozumenia a upevňovania vedomostí a zručností z oblasti základov ekonomického myslenia, ktoré žiaci majú získať na stredných školách.

Kniha **Zlé peniaze** od Juraja Karpíša hľadá príčiny a opisuje priebeh krízy. Odpovedá na otázku, prečo sa ešte neskončila. Je písaná pre verejnosť s cieľom vysvetliť krízové ekonomické javy alternatívnym spôsobom. Súčasťou „sprievodcu krízou“ je popis dosahov krízy na životy bežných ľudí a príklady, ako sa s nimi dá vyrovnávať. Tento bestseller si môžete zakúpiť cez stránku **zlepeniaze.eu**, prípadne vo vašom kníhkupectve.

Všetky publikácie a Policy Notes si môžete **zdarma stiahnuť** na stránke iness.sk v sekcii Publikácie.

Knihy je možné **zakúpiť osobne** v kancelárii INESS (okrem e-knín) alebo na dobierku objednávkou cez sekciu Knihy na stránke iness.sk.